

REPUBLIKA SLOVENIJA
OKROŽNO SODIŠČE
V NOVEM MESTU

SKLEP
in
SODBA
V IMENU LJUDSTVA

Okrožno sodišče v Novem mestu je po okrožni sodnici-

v pravdni zadevi tožeče stranke [redacted] EMŠO:
[redacted] ki ga zastopa [redacted] odvetnik v Mariboru, zoper toženo
stranko: [redacted] matična št.:
[redacted] ki jo zastopa Odvetniška pisarna [redacted] iz Ljubljane,

zaradi ugotovitve ničnosti kreditne pogodbe in plačila zneska [redacted] EUR,
neveljavne vknjižbe, izbrisa neveljavne vknjižbe in vzpostavitve
zemljiškoknjižnega stanja, [redacted] EUR, podrejeno zaradi razveze
kreditne pogodbe in plačila zneska [redacted] EUR, ter izstavitve z. k. listine, [redacted]
[redacted] EUR,

po dne [redacted] 10. 2020 opravljeni javni glavni obravnavi in pridržanem izreku,

dne [redacted] decembra 2020

ODLOČILO:

I. Sprememba tožbe z dne [REDACTED] 10. 2020 se dopusti.

II. Primarni tožbeni zahtevek, ki se glasi:

„1. Ugotovi se, da so Notarski zapis opr. št. [REDACTED] z dne [REDACTED] Sporazum o zavarovanju denarne terjatve z dne [REDACTED] Kreditna pogodba št. [REDACTED] z dne [REDACTED] Notarski zapis opr. št. [REDACTED] z dne [REDACTED] Sporazum o zavarovanju denarne terjatve z dne [REDACTED] in Aneks št. I h Kreditni pogodbi z dne [REDACTED] nični.

2. Tožena stranka je dolžna tožeči stranki plačati znesek [REDACTED] v roku 15 dni.

3. Ugotovi se, da je vknjižba hipotek pod ID pravice [REDACTED] pri nepremičnini: posamezni del stavbe št. [REDACTED] katastrska občina [REDACTED] [REDACTED] ID znak: del stavbe [REDACTED] in pom. prostor v [REDACTED] v skupni izmer [REDACTED] – v večstanovanjski stavbi na naslovu [REDACTED] ki stoji na nepremičnini zemljiška parcela št. [REDACTED] za terjatev v višini [REDACTED] CHF, z obrestno mero 6 mesečni CHF LIBOR + 1,60 % letno, z zapadlostjo glavnice na dan [REDACTED] skupaj z zaznambo neposredne izvršljivosti cit. notarskih zapisov, neveljavna in se izbriše.

4. Tožena stranka je dolžna tožeči stranki povrniti pravdne stroške v roku 15 dni, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi od prvega dne po izteku roka za prostovoljno izpolnitev obveznosti dalje do plačila, vse pod izvršbo.”

s e z a v r n e.

III. Podrejeni tožbeni zahtevek, ki se glasi:

„1. Notarski zapis opr. št. št. [REDACTED] z dne [REDACTED] Sporazum o zavarovanju denarne terjatve z dne [REDACTED] Kreditna pogodba št. [REDACTED] z dne [REDACTED] Notarski zapis opr. [REDACTED] z dne [REDACTED] Sporazum o zavarovanju denarne terjatve z dne [REDACTED] in Aneks št. I h Kreditni pogodbi z dne [REDACTED] se razvežejo.

2. Tožena stranka je dolžna tožeči stranki plačati znesek [REDACTED] EUR, v roku 15 dni.

3. Tožena stranka je dolžna v roku 15 dni izstaviti tožeči stranki zemljiškoknjižno listino, na podlagi katere bo izbrisana:

- vknjižba hipotek pod ID pravice [redacted] pri nepremičnini: posamezni del stavbe št. [redacted] katastrska občina [redacted] (ID znak: del stavbe [redacted] v skupni izmeri [redacted] v večstanovanjski stavbi na naslovu [redacted] ki stoji na nepremičnini zemljiška parcela [redacted] za terjatev v višini [redacted] CHF, z obrestno mero 6 mesečni CHF LIBOR + 1,60 % letno, z zapadlostjo glavnice na dan [redacted]

- zaznamba neposredne izvršljivosti notarskega zapisa iz prejšnje alineje.

4. Tožena stranka je dolžna tožniku povrniti pravdne stroške v roku 15 dni, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi od prvega dne po izteku roka za prostovoljno izpolnitev obveznosti dalje do plačila, vse pod izvršbo.”

s e z a v r n e.

IV. Tožeča stranka je dolžna povrniti toženi stranki pravdne stroške v znesku [redacted] EUR, v roku 15 dni, po poteku tega roka pa skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki teko prvi naslednji dan po izteku 15-dnevnega roka za izpolnitev dalje do plačila.

OBRAZLOŽITEV:

1. Tožnik v tožbi in nadaljnjih pripravljanih vlogah navaja, da je sklenil s toženo stranko kot banko v obliki notarskega zapisa kreditno pogodbo št. [redacted] z dne [redacted] (v nadaljevanju Kreditna pogodba), katere predmet je stanovanjski kredit v evrski protivrednosti po referenčnem tečaju ECB v znesku [redacted] CHF (kar je znašalo na dan nakazila [redacted]), z rokom vračila v 240-tih mesečnih anuitetah. Za zavarovanje terjatve tožene stranke je bila na nepremičnini parc. [redacted] katere solastnik do [redacted] je bil tožnik, ustanovljena hipoteka z zaznambo neposredne izvršljivosti. Ker je bil kredit dan za nakup, je treba tožnika šteti kot potrošnika in uporabiti določbe ZPotK. V danem primeru je treba upoštevati tudi predhodno odločbo Sodišča Evropske unije v zadevi C - 26/13, ki se tiče nedovoljenih pogojev v potrošniških pogodbah po Direktivi Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993.
2. Tožnik nadalje zatrjuje, da je potrebno, ker slovenski zakonodajalec za potrošniške kredite ni posebej opredelil omejitev vezanosti kredita na tujo valuto, uporabiti splošno določilo o prepovedi nepoštenih pogodbenih pogojev

(23. in 24. člen ZVPot), pri tem pa upoštevati tudi načela vestnosti in poštenja (5. člen OZ), načelo prostega urejanja obligacijskih razmerij (3. člen OZ), splošno načelo sorazmernosti (2. člen Ustave RS) ter socialno funkcijo lastninske pravice (67. člen URS), kot to izhaja iz sklepov Višjega sodišča v Mariboru I Ip 289/2017 z dne 14.6.2017 in I Ip 567/2012 z dne 14.6.2012. Sorazmerna omejitev tveganja, ki ga prinaša vezanost kredita na tujo valuto je nujna, pri čemer skupni učinek rednih obresti in vezanost kredita na tujo valuto (tečajne razlike) pri kreditu v tuji valuti ne sme preseči maksimalne kreditne obveznosti, ki je dopustna pri kreditu v domači valuti, kjer je cena za uporabo prejetega denarja vrednotena le z rednimi obrestmi. Ta učinek ne sme preseči učinka najvišje dopustne obrestne mere rednih, še manj zamudnih obresti.

3. Tožnik poudarja, da bi - ob upoštevanju zakonske ureditve po ZPotK in predhodne odločbe Sodišča Evropske unije v zadevi C - 26/13 - toženka kot profesionalna oseba morala tožniku kot potrošniku ob sklenitvi Kreditne pogodbe razkriti vse ključne podatke, in sicer na jasnem ter preglednem načinu, da bi lahko razumel vse možne rizike oz. tveganja in bodoče obremenitve, ki ga lahko doletijo pri vračanju kredita. Razkriti bi morala ne samo bistveno vsebino bodoče kreditne pogodbe (namen kredita, glavnica kredita, trajanje kreditne pogodbe, nominalna in efektivna obrestna mera, celotne dolgovane obresti in stroški, posamezna dolgovana delna odplačila, kreditna zavarovanja, pravica do odstopa od pogodbe, pravica do predčasnega odplačila), ampak tudi in predvsem tista kapitalna tveganja, ki so vezana na valutna razmerja pri najetju kredita v CHF in ki v konkretnem primeru vplivajo na izreden porast mesečnih obrokov (anuitet) kredita in na dejansko večanje glavnice kljub dejstvu, da se je v tem konkretnem primeru kredit vračal že od tedaj, ko so zapadle prve anuitete. Tožnik se pri tem sklicuje na nemško sodno prakso ter navaja, da gre med banko in potrošnikom praviloma za »tihe« svetovalne pogodbe (takšna je npr. stalna sodna praksa Vrhovnega sodišča ZR Nemčije; sodba z dne 6.7.1993 opr. št. XI ZR 12/93, sodba z dne 21.3.2006 opr. št. XI ZR 63/05). V teh primerih pa morajo banke opozoriti potrošnike na vse splošne in specialne rizike, povezane s pogodbo, še posebej v primerih dolgoročnih rizikov vezanosti na tečaj CHF in na visoko tveganost kot temeljno lastnost takšnih poslov. Tožnik zatrjuje, da tožena stranka v konkretnem primeru te svoje pojasnjevalne dolžnosti ni izpolnila. Ob sklenitvi Kreditne pogodbe je izpostavila predvsem "najnižjo (ugodno) obrestno mero", zamolčala pa je izredno dolgoročno izpostavljenost zaradi tveganja, ki je bilo povezano z najetjem dolgoročnega kredita v CHF in slabitvijo tečaja EUR v razmerju do CHF na dolgi rok, kar je neposredno vplivalo tako na večanje vrednosti glavnice kredita in izjemni porast mesečnih obrokov vračila kredita. V Kreditni pogodbi ni nikjer zapisano, da tožnik potrjuje, da je seznanjen s tveganji, ki izhajajo iz sprememb tečaja. Prav tako toženka v pogodbi ni transparentno navedla niti razlogov in značilnosti mehanizma

konverzije tuje valute CHF. Tožniku ni pojasnila, da lahko gre v primeru CHF in v okoliščinah finančne krize za zelo specifična tveganja, ki so povezana z izjemno majhnim valutnim območjem CHF, kar je v finančni stroki znana okoliščina, ki lahko bistveno vpliva na tečajna razmerja. Tožnik se je sicer zavedal, da lahko pride do določenega nihanja tečaja, vendar mu je bil kredit v CHF predstavljen pred sklenitvijo Kreditne pogodbe v primerjavi z ostalimi ponudbami kreditov tožene stranke kot zelo ugoden, kar je predstavljalo osnovo za odločitev tožnika, da najame takšen kredit. Navaja tudi, da banka zahtevano jasnost in razumljivost valutne klavzule zagotovi le s tem, da že v predpogodbeni fazi potrošniku predloži več simulacij prihodnjega gibanja njegovega mesečnega obroka glede na več različnih variant mogočih premikov deviznega tečaja (od »pričakovanega« do »katastrofičnega«). V kolikor bi tožena stranka opravila svojo pojasnilno dolžnost in bi tožnik bil seznanjen s tveganji, ki jih prinaša takšna kreditna pogodba, potem take kreditne pogodbe prav gotovo ne bi sklenil. Gre namreč za dolgoročen posel, pred navedenimi tveganji pa tožnik ni imel na voljo prav nobene zaščite tudi v primeru, da bi bil s tveganji seznanjen. Jasno je, da takšnega tveganja nase ne bi prevzel.

4. Tožnik še izpostavlja, da je v aleatornih pogodbenih razmerjih, kakršno je obravnavano, za njihovo veljavnost nujno potrebno, da pri njihovem nastanku pri obeh pogodbenih strankah obstaja identično vedenje o rizikih, ki so predmet tveganja. Če ena od pogodbenih strank pred sklenitvijo pogodbe pozna okoliščine o obstoju gotovosti ali verjetnosti, da se bo določeni hazard oz. riziko, ki je v vsebini tveganega pravnega posla, uresničil in tega vedenja ne razkrije nasprotni stranki ali celo nasprotno stranko prepriča, da je verjetnost uresničitve tega tveganja neznana ali da je ni, ali da je enaka za obe stranki, gre za neveljavno oz. nično pogodbo. Razlog je mala fides na strani ene od pogodbenih strank, saj za to pogodbeno stranko odločitev za sklenitev pogodbe ni temeljila na pomanjkanju vedenja o ključnih tveganjih, ki sodijo v vsebino obveznosti po sklenjeni pogodbi. Zanj takšna pogodba ni aleatorna oz. tvegana.
5. Tožnik zatrjuje, da so banke vedele in so tudi morale in mogle vedeti, da je mogoče in tudi verjetno, da bo evro znatno izgubil na vrednosti v razmerju do CHF, pri čemer ta izguba vrednosti ne bo vezana na dejansko inflacijo in izgubo vrednosti evra v razmerju do drugih valut (npr. USD). Spremembe tečaja valutnega para EUR/CHF niso bile neposredno vezane na delovanje finančnih trgov in domačo inflacijo oz. padec vrednosti domačega denarja (v zadnjih letih beležimo v EU celo deflacijo), saj je bila krepitev tečaja CHF npr. v začetku leta 2015 (po današnjem splošnem vedenju) predvsem pogojena z enostranskimi administrativnimi ukrepi švicarske nacionalne banke in ni imela nobene zveze z inflacijo v Republiki Sloveniji (in tudi v evro skupini). Da je toženka vedela, da se bo CHF v razmerju do evra krepil, po trditvah tožnika izhaja

iz več dokumentov. Izpostavlja predvsem opozorila Banke Slovenije v letih 2005 do 2007 ter Poročilo Banke Slovenije o finančni stabilnosti iz maja 2007 (priloga A24 spisa). Sklicuje se tudi na ugotovitve raziskav švicarske centralne banke in analitikov raziskovalnega oddelka banke UBS, ki je vodilna finančna hiša s sedežem v Švici. Navedeni dokumenti so res nastali po sklenitvi predmetnega kreditnega posla, vendar pa zajemajo dejstva, ki so bila oziroma bi morala biti profesionalcem iz bančnega sektorja znana že prej.¹ Tožnik se sklicuje tudi na članek IMF ExecutiveBoardConcludes 2007 (priloga A50), junijsko izdajo Poročila o finančni stabilnosti Evropske centralne banke, zgodovinski graf za CHF/EUR od leta 1953 do marca 2019 (priloga A18), letno poročilo [redacted] za leto 2006 (priloga A19), graf napovedi gibanja tečaja CHF: EUR s strani Bloomberg, izjavo [redacted] (priloga A16), pravno mnenje o kršitvah ustavnih in konvencijskih pravic najemnikov kreditov, nominiranih v švicarskih frankih (priloga A22 spisa), zloženko avstrijske banke (priloga A10 spisa), zaslišanje [redacted] (priloga A39 spisa), izjavo [redacted] (priloga A40), FX poročilo [redacted] (priloga A29 spisa), članek Hladen tuš za kreditorejmalce v švicarskih frankih, avtorja Igorja Vuksanovića (priloga A36 spisa), članek Štiri odločitve vrhovnega sodišča o kreditih v švicarskih frankih, avtorja odvetnika [redacted] (priloga A37 spisa), članek Svarila predsednika Švicarske banke v zvezi s posojili z dne 2. 12. 2006 (priloga A60 spisa) in prevod predavanja z dne 23. 9. 2004 (priloga A61 spisa).

6. Tožnik nadalje zatrjuje, da je toženka kreditne pogodbe, vezane na CHF, sklepala spekulativno - s profitnim namenom. Vedela je, da bo tečaj nihal v prid CHF, ta apreciacija pa naj bi ji po trditvah tožnika omogočila nesorazmerne zasluške. Toženka je zato namensko z objavljanjem, reklamiranjem nižje obrestne mere za kredite v CHF in istočasnim zamolčanjem o tveganosti kredita v CHF, v nasprotju z načelom vestnosti in poštenja, privabljala potrošnike, pri čemer je celo izpostavljala „netveganost“ in „vezanost na trdno valuto“.² Tožnika je pripravila do tega, da je v času Kreditne pogodbe zaupal njenim nasvetom, da najame takšen kredit. Pri tem toženec ni bil seznanjen, da iz historičnih podatkov razmerij valutnega para EUR - CHF za tako dolga obdobja dolgoročnih kreditov, kot je to v danem primeru, ni mogoče predvidevati. Ta vsebina nepredvidljivosti teh razmerij pa je v bančnih krogih znano dejstvo, saj iz nekaterih dopisov banke izhaja, da je švicarska centralna banka SNB 15. 1. 2015 nepričakovano prenehala z vzdrževanjem tečaja CHF pri 1,2 CHF za EUR in da na tečaj EUR/CHF poleg navedene odločitve vpliva še veliko drugih faktorjev, kot so geopolitična dogajanja in ekonomske razmere v EU in Švici. Tožniku je bil kredit v CHF torej

¹ Gre za dokumente avtorjev: Angelo Ranaldo in Paul Soderlind 2007, Samuel Reynard 2008, UBS. 2008, Thomas J. Jordan 2009, Carlos Lenz in Marcel Savioz 2009, Christian Grisse in Thomas Nitschka 2013. Od navedenih avtorjev je tožnik predložil zgolj material Thomasa J. Jordana (priloga A26) in Carlosa Lenza ter Marcela Savioza (priloga A27), in sicer zgolj delne prevode navedenih del.

² Pri tem se sklicuje na reklamni material „Stanovanje ali stanovanjska hiša so sanje vsakega Slovenca“ (priloga A14) in spletno stran toženke iz leta 2006 in 2007 (priloga A15 spisa).

svetovan kot ugoden in varen, dejansko pa gre za „toksičen kredit.“ Kompleksnost bančnega produkta (ki je posledica daljše ročnosti, valutne klavzule, spremenljive obrestne mere ter anuitetnega načina odplačevanja) ni omogočala dolgoročnega izračuna poštene tržne cene kredita in zlasti ne izmere tveganja, po drugi strani pa takšen kredit v csnovi omogoča asimetrične oz. nesorazmerne koristi za toženko kot banko, pri čemer tožnik ni zmožen oz. sposoben absorbirati izgub, ki so mu že nastale oz. mu še naprej nastajajo zaradi najema takšnega kredita. Ob tem je treba upoštevati, da laični potrošniki niso dovolj obveščeni in izobraženi, da bi razumeli tveganja in možne posledice takšnih dolgoročnih kreditnih pogodb, pri katerih so zasledovali izključni namen pridobitve ugodnega bančnega kredita za reševanje bivanjske problematike. Dobili pa so kredit, ki je v ključnem delu glede valute in s tem povezanih tveganj dejansko »asimetrična; finančna stava«, katere negativne posledice ogrožajo existenco tožnika in prizadevajo njegov socialni položaj in možnost za osebni razvoj, vse to pa do take mere, da že grobo posega v pravico do socialne varnosti in osebnega dostojanstva. Banke bi v vseh teh primerih, in to seveda velja tudi za toženo stranko, morale kreditojemalce kot laične stranke poučiti, da npr. že minimalna simulacija padca evra proti CHF v višini 3 % letno pri dolgoročnih kreditih zrotraj prvega leta odplačevanja kredita pomeni povečanje preostale glavnice kredita navkljub dvanajstim mesečnim odplačilom kredita v istem letu.

7. Tožnik še navaja, da sklenjeni pravni posli nimajo podlage oziroma je ta nedopustna, saj iz nje ne izhaja zadostna stopnja verjetnosti, da bi toženka v razmerju do tožnika prevzela realna tveganja iz sklenjene pogodbe in da bi tožnik realno gledano lahko pričakoval ekvivalentno izpolitev toženke. To je jasno razvidno iz dejstva, da tožnik več kot 10 let redno odplačuje kredit pa se je kljub temu glavnica kredita v EUR efektivno večala, znesek kredita v maju 2018 pa je znašal ██████████ EUR, kar je skoraj 70 % zneska kredita, ki ga je tožnik dobil izplačanega od sklenitvi kreditne pogodbe v letu 2007, kljub temu, da je tožnik toženki do dne ██████. 2018 že odplačal ██████████ EUR obveznosti iz naslova Kreditne pogodbe. Po drugi strani pa je toženka izplačala kredit po ugodnem tečaju EUR za CHF in je vso tveganje, vezano na valutna razmerja, prevzel izključno tožnik. Tega tožnik seveda ni vedel. Sklenjeni posli tako nasprotujejo temeljnim načelom obligacijskega prava - načelu enakopravnosti udeležencev v obligacijskih razmerjih iz 4. člena OZ, načelu vestnosti in poštenja iz 5. člena OZ kot tudi omejitvam pogodbene svobode iz 3. člena OZ. Sklenjeni posli so v celoti nični na podlagi četrtega odstavka 39. člena in prvega odstavka 86. člena OZ. Na ničnost mora sodišče paziti po uradni dolžnosti (92. člen OZ).
8. Gre tudi za oderuške pravne posle. Tožnik ni razumel same vsebine posla. S

tovrstnimi posli tudi ni imel nobenih izkušenj. Tožnik ni bil sposobna razumeti pomena tveganj v zvezi s takšnimi pravnimi posli. Vse to so pri toženki izkoristili, da so lahko dosegli nesorazmerno premoženjsko korist, ki po sedanjih projekcijah pomeni ekonomski propad tožnika.

9. Na podlagi vsega navedenega tožnik zaključuje, da je na strani toženke šlo za:
- opustitev razkritja okoliščin, ki so vplivale na razumevanje rizikov tožnika ob sklenitvi uvodoma citiranega pravnega posla,
  - izkoriščanje okoliščine, da tožnik ni bil sposoben sam razumeti pomena tveganj, povezanih z najemom kredita v CHF,
  - izkoriščanje nezadostne izkušenosti tožnika in njegovo obravnavanje v nasprotju z očitnimi okoliščinami nezadostne izkušenosti na njegovi strani,
  - vnaprejšnje vedenje tožene stranke o prerazporeditvi rizikov posla na tožnika,
  - izkoriščanje potreb tožnika, da pridobi kredit za reševanje stanovanjskega vprašanja,
  - odsotnost kavze pogodbenega razmerja oziroma je ta nedopustna.
10. V posledici ničnosti oz. prenehanja Kreditne pogodbe nastanejo vrnitveni zahtevki in stranki vračata prejeto. Tožnik je dobil izplačan kredit v skupni višini [REDACTED] kar je znašalo [REDACTED] EUR. Ker je tožnik od najetja kredita do [REDACTED] 2018 toženki plačal znesek [REDACTED] EUR, je s tožbo zahteval, da sodišče odloči, da je toženki dolžan plačati [REDACTED] EUR. Na zadnjem naroku je tožnik spremenil tožbeni zahtevek. Ker je do [REDACTED] 10. 2020 toženki plačal znesek v višini [REDACTED] EUR, je zahteval, da mu mora toženka plačati znesek v višini [REDACTED] EUR.
11. Podrejeno tožnik navaja, da je v času po sklenitvi Kreditne pogodbe prišlo do globalne ekonomske krize, zloma finančnih trgov in hudega padca vrednosti EUR v razmerju z CHF, ki se je zgodil v letu 2009 in 2010, zlasti v EU, pri čemer se ta trend nadaljuje od leta 2010 dalje in se je hudo zaostрил prav v začetku leta 2015 ob zadnjem radikalnem padcu vrednosti EUR v razmerju z CHF, ko je to razmerje že 1:1. Gre za zunanje okoliščine, ki jih ob sklenitvi predmetnega pravnega posela, z vidika tožnika objektivno gledano ni bilo mogoče predvideti in ki nedvomno presegajo vsako normalno tveganje pri tovrstnih poslih. Izpolnitev obveznosti tožnika v takšnih okoliščinah je praktično povsem onemogočena, zlasti če predmetne posle in obveznosti, ki iz njih izhajajo, obravnavamo z vidika teorije kavze, načela enakovrednosti dajatev in načela pravičnosti. Tožnik je namreč v

položaju, ko njegove obveznosti do tožene stranke v projekciji do dokončne izpolnitve obveznosti nekaj krat presegajo znesek glavnice izplačanega kredita in neposredno ogrožajo njegovo existenco. Ob tem še poudarja, da huda gospodarska kriza ni povzročila zgolj drastičnih sprememb na trgih, kar po novejši sodni praksi že samo po sebi zadošča za uporabo 112. člena OZ. Tožnik namreč nima možnosti, da bi kakor koli iz svojega premoženja zagotovil odplačilo kredita, ki se konstantno povečuje in je tudi negotovo, kakšen bo ta znesek ob dokončni zapadlosti. To so dodatne okoliščine, ki kažejo na pomen, ki ga imajo tržna razmerja zaradi gospodarske krize v konkretnem primeru z vidika načela enake vrednosti dajatev in načela pravičnosti oz. z vidika 112. čl. OZ. Posledično predlaga razvezo pogodbe.

12. Toženka v odgovoru na tožbo in nadaljevanju v celoti nasprotuje tožbenemu zahtevku. Navaja, da sta primarni in podrejeni tožbeni zahtevki neutemeljena. Zahtevki na ugotovitev ničnosti Kreditne pogodbe, Sporazumov o zavarovanju in Aneska št. 1 h Kreditni pogodbi je neutemeljen, ker (i) ima Kreditna pogodba veljavno in dopustno podlago (causo credendi), (ii) ob sklenitvi Kreditne pogodbe niso bili podani elementi oderuštva, za presojo ničnosti pa so bistvene okoliščine, ki so obstajale v času sklenitve Kreditne pogodbe (in ne okoliščine, ki so nastopile kasneje), (iii) tožena stranka ni kršila informacijske dolžnosti, tožeči stranki tveganje ni prikrivala in ob sklenitvi Kreditne pogodbe ni bila v slabi veri, (iv) ob sklenitvi Kreditne pogodbe niso bile podane napake volje, tudi sicer pa sankcija v primeru napak volje ni ničnost pogodbe, zahtevki zaradi napak volje pa so tudi že ugasnili zaradi poteka prekluzivnih rokov. Zahtevki na razvezo Kreditne pogodbe, Sporazumov o zavarovanju in Aneska št. 1 h Kreditni pogodbi je neutemeljen, ker (i) izpolnitev denarne obveznosti v konkretnem primeru ni bila otežena niti pojmovno ni mogla biti otežena; (ii) bi tožeča stranka ob sklenitvi pogodbe zatrjevane spremenjene okoliščine morala upoštevati in bi se jim lahko izognila oziroma njihove posledice odklonila (upoštevajoč zlasti določbe veljavne zakonodaje, ki omogočajo potrošniku v vsakem trenutku predčasno odplačilo kredita in s tem de facto razvezo pogodbe v primeru nastopa kakršnihkoli okoliščin, ter možnosti, ki jih je imela tožeča stranka skladno s Kreditno pogodbo, vključno z možnostjo spremembe valute kredita) in (iii) ker je tožeča stranka na spremenjene okoliščine pristala. Dajatveni zahtevki na plačilo je po višini neutemeljen, saj pri obračunu niso upoštevana pravila vračanja po določbah o neupravičeni obogatitvi in tožeča stranka ni upoštevala, da se po sodni praksi valutna klavzula razširja tudi na kondicijski zahtevki oziroma da se za kondicijske zahtevke iz naslova ničnih ali razvezanih pogodb uporabljajo enaka pravila, ki veljajo za izpolnitev teh pogodb (člen 111(3) OZ); zahtevki na ugotovitev ničnosti Sporazuma o zavarovanju denarne terjatve z dne [redacted] 2015, sklenjenega v notarskem zapisu notarja [redacted] z dne [redacted]

██████████ ter zahtevka na ugotovitev neveljanosti vknjižbe oz. na izstavitvev zemljiškoknjžne listine so neutemeljeni, saj tožeča stranka ni zemljiškoknjžni lastnik nepremičnine in za zahtevke nima pravnega interesa, zaradi česar je treba tožbo v tem delu zavreči.

13. V dokaznem postopku je sodišče vpogledalo v listinsko dokumentacijo, ki sta jo predložili pravdni stranki in se nahaja v prilogah od A2 do A65 ter v prilogah B2 do B59, B61 do B88. Zaslišalo je tožnika ter pričē ██████████

██████████ Ostale predlagane dokaze je zavrnilo, saj je ocenilo, da je z izvedenimi dokazi dejansko stanje dovolj razjasnjeno in izvedba preostalih dokazov ne bi pripomogla k razčiščevanju pravno pomembnih okoliščin.

14. Sodišče od toženke ni zahtevalo predložitve produktne mape produkta kredit v CHF, saj je slednja pojasnila, da tovrstne mape nima, niti je ni bila dolžna izdelati. Sklep o poročanju posameznih dejstev in okoliščin bank in hranilnic (Ur. l. RS, št. 63/15 s spremembami), na katerega se sklicuje tožnik, je bil sprejet šele v letu 2015, ko toženka kreditov, vezanih na CHF, ni imela več v svojih ponudbi. Prav tako sodišče ni zahtevalo predložitve vsega reklamnega materiala, ki je bil namenjen trženju kreditov v CHF, saj toženka reklamnega materiala, ki bi bil namenjen izključno trženju navedenih kreditov, nima. Njeni letaki in oglasi so bili namenjeni predstavitvi njene celotne ponudbe kreditov. Sodišče pa od toženke ni zahtevalo niti predložitve seznama kreditojemalcev, ki so pri njej najeli kredit v CHF. Kot bo pojasnjeno v nadaljevanju, sta za odločitev bistveni izpovedbi tožnika in pričē ██████████ Z zaslišanjem drugih kreditojemalcev ugotovljena dejstva bi bila le indici, ki izgubijo moč proti neposrednim dokazom, s katerimi je sodišče razpolagalo.³ Zato je sodišče presodilo, da zadostuje zaslišanje treh potrošnikov, ki so pri toženki najeli kredit, tj. ██████████ in ██████████

Sodišče nadalje pojasnjuje, da pričē ██████████ in ██████████ ni neposredno zaslišalo, saj sta stranki soglašali z branjem zapisnikov o zaslišanju teh pričē. Glede sklicevanj strank na pravni mnenji Inštituta za ustavno pravo (prilogi A22 in A56 spisa), pravno mnenje prof. dr. Damjana Možine (priloga B58 spisa) in ekonomsko mnenje prof. dr. Aleša Ahčana (priloga B59 spisa) pa sodišče poudarja, da so ti dokumenti narejeni bodisi po naročilu Združenja Frank bodisi Združenja Bank Slovenije, zaradi česar jih je mogoče šteti zgolj kot del trditvene podlage strank. Pri tem pa sodišče opozarja, da sklicevanje na vsebino drugih listin in dokumentov kot na lastne navedbe povzroča tako pri sodišču kot pri nasprotni stranki nejasnost in negotovost o vsebini trditvene

³ Tako VSRS Sodba in sklep II Ips 195/2018 v zvezi s sodbo in sklepom VSL II Cp 1977/2017.

podlage. Zato mora biti pristop k dovolitvi sklicevanja na priloge tožbe in drugih vlog kot lastne navedbe stranke restriktiven. Ni mogoče pričakovati od sodišča, da bo samo v obširni dokumentaciji iskalo in izluščilo, katera dejstva bi utegnila biti relevantna za odločitev v sporu.⁴

15. Sodišče najprej ugotavlja, da je tožnik v posledici zatrjevane ničnosti pogodbe s tožbo zahteval, da sodišče odloči, da je toženki dolžan plačati [REDACTED] EUR. Na zadnjem naroku je svoj tožbeni zahtevek spremenil. Ker je do [REDACTED] 2020 toženki plačal znesek [REDACTED] EUR, je zahteval, da mu mora toženka plačati znesek v višini [REDACTED] EUR. Sodišče je kljub toženkinemu nasprotovanju spremembi tožbe, v skladu s prvim odstavkom 185. člena Zakona o pravdnem postopku (ZPP), slednjo dovolilo, ker meni, da bi bilo to smotrno za dokončno ureditev razmerja med strankama.

16. Med strankama je nesporno, da je tožnik, zaradi nakupa stanovanja, sklenil s toženo stranko kot banko (pod takratnim nazivom [REDACTED] s sedežem v Ljubljani) kreditno pogodbo št. [REDACTED] z dne [REDACTED] (v nadaljevanju: Kreditna pogodba), katere predmet je stanovanjski kredit v evrski protivrednosti po referenčnem tečaju ECB v znesku [REDACTED] CHF (kar je znašalo na dan [REDACTED] EUR), z rokom vračila v 240-tih mesečnih anuitetah, z zapadlostjo vsake zadnji dan v mesecu, od katerih je prva zapadla [REDACTED] zadnja pa [REDACTED]. Višina mesečne anuitete na dan sklenitve kreditne pogodbe je znašala [REDACTED]. V kreditni pogodbi je bilo določeno, da obrestna mera znaša 6 - mesečni CHF LIBOR + 1,60 % letno, efektivna obrestna mera na dan sklenitve kreditne pogodbe pa je znašala [REDACTED] % letno. Na podlagi Notarskega zapisa [REDACTED] dne [REDACTED] kreditne pogodbe št. [REDACTED] Sporazuma o zavarovanju denarne terjatve je bila za zavarovanje terjatve tožene stranke iz navedenega kredita ustanovljena in vknjižena hipoteka z zaznambo neposredne izvršljivosti, na nepremični zemljiška parcela [REDACTED] katastrska občina [REDACTED] [REDACTED] katere solastnik do polovice je bil tožnik. Zaradi prodaje zastavljenega stanovanja je bila z notarskim zapisom [REDACTED] dne [REDACTED] hipoteka z zaznambo neposredne izvršljivosti prenesena na nepremičnino posamezni del stavbe številka [REDACTED] katastrska občina [REDACTED] [REDACTED]. Nepremičnina v naravi predstavlja [REDACTED] ki je v lasti [REDACTED].

17. Tožnik s primarnim tožbenim zahtevkom uveljavlja ničnost kreditne pogodbe, ki jo je sklenil za nakup stanovanja ter vseh sporazumov o zastavi nepremičnin. Toženka po njegovih trditvah pred sklenitvijo kreditne pogodbe ni izpolnila pojasnilne dolžnosti, saj ga ni ustrezno seznanila z tveganji in ekonomskimi posledicami prevzetega kredita v tuji valuti. Toženka je ravnala v slabi veri in izkoristila tožnikovo neizkušenost, da si je pridobila nesorazmerno veliko

⁴ Sodba Vrhovnega sodišča RS, opr. št. II lps 110/2014 z dne 26.11.2015.

premoženjsko korist. Toženka na drugi strani zagotavlja, da je v celoti izpolnila svojo pojasnilno dolžnost in ni ravnala v slabi veri. Tožnik se je informirano in zavestno odločil za kredit v CHF, pri tem pa ob sklenitvi kreditne pogodbe med dajatvami ene in druge pogodbenne stranke ni bilo očitnega nesorazmerja.

18. Relevantno pravno podlago za presojo spornega pogodbenega razmerja predstavljajo določbe Obligacijskega zakonika (OZ) o ničnosti in odušni pogodbi, določbe Zakona o varstvu potrošnikov (ZVPot; 22., 23. in 24. člen), določbe Zakona o potrošniških kreditih (ZPotK; 6. in 7. člen) ter določbe Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (Direktiva; 3., 4. in 5. člen). Za razlago Direktive, ki je bila brez pridržkov implementirana v naš pravni red⁵, in posledično institutov ZVPot, je še zlasti pomembna praksa Sodišča EU. O vprašanju kreditov v švicarskih frankih (CHF) pa obstaja tudi bogata in ustaljena sodna praksa slovenskih sodišč. V odločbah Vrhovnega sodišča RS II Ips 137/2018 z dne 25. 10. 2018, II Ips 195/2018 z dne 25. 10. 2018, II Ips 197/2018 z dne 20. 12. 2018 in II Ips 32/2019 z dne 23. 1. 2020 so pregledno in izčrpno pojasnjeni tako aktualni slovenski in evropski predpisi kot tudi judikatura in teoretična izhodišča.

Glede primarnega tožbenega zahtevka

Odsotnost oziroma nedopustnost poslovne podlage

19. Neutemeljene so tožnikove navedbe o neobstoju oziroma nedopustnosti podlage Kreditne pogodbe. Slednja ima dopustno podlago, katere bistvo oziroma namen je pridobitev denarja za financiranje od kreditodajalca in kreditojemalčeva vrnitev denarja z obrestmi, kar predstavlja kreditodajalčev zaslužek, ki je razlog odobritve kredita (causa credendi). Morebitno nesorazmerje v obveznostih pogodbenih strank ne pomeni, da pogodba nima kavze ali da je ta nedopustna. Kreditna pogodba je urejena v 1065. členu ZOR,⁶ kar pomeni, da gre za s pravnimi predpisi izrecno dovoljen posel, zaradi česar so neutemeljene tudi navedbe tožnika, da naj bi Kreditna pogodba nasprotovala ustavi, prisilnim predpisom, temeljnim obligacijskim načelom in morali.

Dovoljenost valutne klavzule

20. Pogodbena obveznost tožnika je vezana na vrednost CHF v trenutku zapadlosti posameznega kreditnega obroka in se je spreminjala glede na gibanje CHF v razmerju do EUR, kar pomeni, da sta pravdni stranki sklenili kreditno pogodbo z valutno klavzulo. Pozitivni predpisi sklenitve kreditnih pogodb v tuji valuti niti v

⁵ O tem podrobneje v nadaljevanju.

⁶ Skladno s 1065. členom ZOR (ki se uporablja skladno z določbo drugega odstavka 1061. člena OZ) se s kreditno pogodbo banka zavezuje dati uporabniku kredita na voljo določen znesek denarnih sredstev za določen ali nedoločen čas, v neki namen ali brez določenega namena, uporabnik pa se zavezuje plačevati banki dogovorjene obresti in dobljeni znesek denarja vrniti v času in na način, ki sta določena v pogodbi.

času sklenitve spornih kreditnih pogodb, niti sedaj, ne prepovedujejo. Sklepanje kreditnih pogodb, kjer je obračun vezan na uporabo tuje valute, je ZPotK (9. točka 7. člena) celo izrecno predvideval, poleg tega pa je v skladu z načelom prostega urejanja pogodbenih razmerij (3. člen OZ) sklenitev tovrstnih pogodb dopustna.⁷ Pogodbe z valutno klavzulo same po sebi tudi ne nasprotujejo temeljnim obligacijskim načelom (načelo vestnosti in poštenja, prepoved zlorabe pravice, načelo enake vrednosti dajatev). Ali pa je ta konkretna pogodba vsebovala nepošten pogodbeni pogoji, pa podrobneje v nadaljevanju.

O tuji sodni praksi

21. Tožnik v svojih vlogah obširno predstavlja tujo sodno prakso, ki naj bi bila uporabljiva tudi v obravnavanem primeru. Tako bi moralo naslovno sodišče, zaradi zatrjevane kompleksnosti kreditnega razmerja, merila glede pojasnilne dolžnosti povzeti iz odločb nemških sodišč. Sodišče v zvezi z navedenim poudarja, da se nemška sodna praksa nanaša na izvedene finančne instrumente, cilj Kreditne pogodbe pa ni bil investiranje, ampak pridobitev sredstev za nakup stanovanja. Obseg in vsebina pojasnilne dolžnosti, ki jo terja svetovanje v primeru izvedenih finančnih instrumentov pač ni enak obsegu in vsebini pojasnilne dolžnosti, kadar ne gre za take instrumente.⁸ Poleg tega sodišče na odločitve sodišč ali organov drugih držav (Hrvaške, Francije, Avstrije, Madžarske...) pri svoji odločitvi ni vezano. Nenazadnje pa je potrebno upoštevati, da so banke v posameznih državah ponujale različne kredite oziroma proizvode⁹ in imele tudi različno prakso trženja teh proizvodov, zato ugotovitve tujih sodišč, da so banke v določeni državi zavajale ali prikrivale tveganja, ne pomeni, da so tako delovale tudi slovenske banke.
22. Sodišče na tem mestu glede s strani tožnika izpostavljene kompleksnosti kreditnega razmerja (dolgoročna vezanost na tujo valuto, spremenljiva obrestna mera ter anuitetnim načinom odplačevanja) pojasnjuje, da je bila ročnost kredita v celoti stvar pogodbenega dogovora in je pozitivni predpisi ne omejujejo. Kot zgoraj obrazloženo, je bila valutna klavzula v času sklepanja pogodbe dopustna, podobno velja za dogovor o spremenljivi obrestni meri. Ta je v pogodbi določljivo opredeljena, njeno gibanje pa ni bilo odvisno od okoliščin v toženkini sferi, ampak

⁷ Kot izhaja iz 14. točke obrazložitve sklepa II Ips 201/2017 bi bilo ravnanje toženke lahko opredeljeno kot nepošteno, če bi za preračun anuitet uporabljala lasten prodajni tečaj tuje valute, vendar tudi takšno ravnanje ne bi pomenilo ničnosti celotne kreditne pogodbe, temveč bi tožniki lahko zahtevali le, da se pri preračunu uporabi srednji tečaj Banke Slovenije in povrnitev morebitne škode, ki bi jim nastala zaradi uporabe nepoštenega tečaja v preteklosti. V tu obravnavani kreditni pogodbi pa je bil za določitev višine odobrenega gotovinskega kredita kot za vračilo kredita v mesečnih anuitetah določen enak tečaj (referenčni tečaj Evropske centralne banke).

⁸ VSRS Sodba in sklep II Ips 195/2018. Kakšna naj bi bila pojasnilna dolžnost v konkretnem primeru, bo sodišče podrobno pojasnilo v nadaljevanju.

⁹ Tako so krediti, ki so jih odobravale banke v Avstriji, imeli vrsto posebnosti, ki ne veljajo za predmetni kredit, npr. odložno plačilo glavnice in nosilec odplačevanja, ki so lahko bili življenjska zavarovanja, vrednostni papirji ali investicijski skladi. Iz zgibanke avstrijske centralne banke tudi izhaja, da so imele banke v Avstriji možnost prisilne pretvorbe kreditov v tuji valuti v evrski kredit po za kreditojemalca lahko tudi neugodnem tečaju,... Tudi v Franciji je šlo za bistveno bolj zapleten produkt z nazivom Helvet Immo (tožnik navedenega ne prereka). Spet drugačna situacija je bila na Madžarskem, ki ni članica Evro območja, pač pa ima svojo lastno valuto,...

od višine CHF LIBOR-ja. Prav tako ni prepovedan anuitetni način odplačevanja, celo nasprotno, po navedbah toženke se za kredite prebivalstvu, ne glede na valuto kredita, uporablja izključno anuitetni način odplačevanja¹⁰. Po presoji sodišča zato pogoji kredita (daljša ročnost, kredit v tuji valuti, spremenljiva obrestna mera in anuitetni način odplačila) ne nasprotujejo predpisom, ki so veljali v času sklepanja pogodbe, niti sedaj veljavnim predpisom. Zgolj zaradi kombinacije navedenih štirih pogojev bančni produkt ni ničen sam po sebi (kompleksnost bančnega produkta je vplivala le na vsebino pojasnilne dolžnosti toženke).¹¹ Glede tožnikovih trditev, da zaradi značilnosti takšne kreditne pogodbe pri dolgoročnih kreditih zgolj 3 % padec vrednosti evra proti CHF znotraj prvega leta odplačevanja kredita pomeni povečanje preostale glavnice kredita, kljub 12-tim mesečnim odplačilom anuitet (torej rednemu plačevanju kredita), pa sodišče ugotavlja, da so povsem pavšalne, pri čemer tožnik zanje tudi ni predložil nobenega dokaza. Sodišče tudi poudarja, da tožnik v tej simulaciji ne pojasni vpliva druge spremenljivke, ki vpliva na višini mesečne anuitete, tj. obrestne mere, oziroma očitno izhaja iz predpostavke nespremenljive obrestne mere (njena višina je prav tako nepojasnjena). Takšna predpostavka ni realna. Zgodovinsko gledano je namreč volatilitnost obrestne mere (tj. vprašanje verjetnosti in višine spremembe obrestne mere) celo večja od volatilitnosti menjalnega tečaja.¹² Da je predpostavka nespremenljive skupne obrestne mere oziroma obrestne mere Libor napačna, pa izhaja tudi iz grafa gibanja referenčne obrestne mere CHF Libor v prilogi B12 spisa.

O jasnosti in razumljivosti ter poštenosti pogodbenih pogojev

23. ZVPot je v 22. členu določal, da morajo biti pogodbeni pogoji jasni in razumljivi. V nasprotnem primeru se nejasna določila razlagajo v korist potrošnika. Sankcija ničnosti pa je predpisana za pogoje, ki bi bili do potrošnika nepošteni (23. člen ZVPot). ZVPot izrecno ne določa, ali je mogoča presoja nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe, kar zagotovo predstavlja tudi dogovor o valuti vračila kredita. V skladu z načelom lojalne razlage evropske Direktive 93/13/EGS o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (v nadaljevanju Direktiva 93/13/EGS)¹³, določbe katere so bile implementirane v ZVPot, je treba skleniti, da je presoja nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe mogoča le, če je bil ta določen nejasno.¹⁴ Šele če se

¹⁰ Odplačevanje, pri katerem kreditojemalec dolg odplačuje v enotnem znesku, iz katerega se najprej odplačajo obresti za obdobje med dvema plačiloma, ostanek zneska pa pomeni odplačilo glavnice (razdolžnino), za katero se dejansko zmanjša njegov dolg. Plačilo se torej razdeli med obresti in razdolžnino, pri čemer se njuno razmerje vsak mesec spreminja – delež anuitete, namenjen vračilu preostalega dolga, se z odplačevanjem posojila povečuje, medtem ko se delež anuitete za plačilo obresti sčasoma zmanjšuje, vse dokler posojilo ni popolnoma odplačano.

¹¹ Tako tudi VSL Sodba II Cp 2237/2018.

¹² Tako mag. Tatjana Šuler, Tveganost posojil v švicarskih frankih (priloga A24 spisa).

¹³ V skladu z drugim odstavkom 4. člena Direktive 93/13/EGS je ocena nedovoljenosti spornega pogodbenega pogoja dopustna le v primeru, če pogoj ni zapisan v jasnem in razumljivem jeziku.

¹⁴ Direktiva je bila v slovenski pravni red prenesena z novelo ZVPot-A (Ur. list RS, št. 110/2002). Namen te novele je bil ravno v tem, da se zakon uskladi (tudi) z navedeno direktivo. Iz obrazložitve predloga novele ZVPot-A ni razbrati, da naj bi zakonodajalec želel prenos katerekoli določbe Direktive v nacionalno zakonodajo opustiti. V izjavi skladnosti, ki je bila del predloga novele ZVPot-A, je celo izrecno navedeno, da bo zakon s sprejetjem te novele v celoti usklajen z Direktivo (priloga B83). Iz zakonodajnega gradiva torej ne izhaja, da naj bi zakonodajalec želel širše varstvo.

izkaže, da banka potrošniku ni dala ustreznih pojasnil (torej če ni pravilno izpolnila svoje pojasnilne dolžnosti) in zato pogodbene določbe ni moč šteti za jasno in razumljivo, je mogoča tudi presoja nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe.¹⁵ V okviru slednje je treba predvsem presoditi, ali je banka ravnala v dobri veri ter obstoj morebitnega znatnega neravnotežja med pravicami in obveznostmi strank. Šele ugotovitev o nepoštenosti pogodbenega določila namreč vodi do pravne posledice ničnosti tega določila in/ali celotne pogodbe. Namen izrecnega določila o ničnostni sankciji je, naj potrošniki zaradi nepoštenih pogojev ne trpijo nikakršnih negativnih posledic in naj jih takšni pogoji ne zavezujejo. Če pa se izkaže, da gre zaradi pomanjkljive izpolnitve pojasnilne dolžnosti (le) za nejasno določilo, ki ga ni mogoče opredeliti za nepoštenega (ker slaba vera banke in obstoj znatnega neravnotežja med pravicami in obveznostmi strank nista izkazana), posledica kršitve pojasnilne dolžnosti ne more biti ničnost kreditne pogodbe oziroma njenega spornega določila.¹⁶ Iz povedanega izhaja, da je zmotno stališče tožnika, da že opustitev ali nepravilna izpolnitev pojasnilne dolžnosti sama po sebi vodi do ničnostne sankcije. Do te namreč vodi le v primeru, če je podana nepoštenost glede glavnega predmeta pogodbe, torej če je banka hkrati ravnala v slabi veri in ker je ob sklepanju pogodbe med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank obstajalo znatno neravnotežje.

24. Ker je v času sklepanja kreditne pogodbe veljavni ZPotK glede kreditne pogodbe, kjer je obračun vezan na uporabo tuje valute, vseboval le skopo določbo o (nujni) vsebini takšne pogodbe, pojasnilno dolžnost pa opredeljeval le na načelni ravni (prvi odstavek 6. člena ZPotK)¹⁷, je Vrhovno sodišče v svojih odločbah pri opredelitvi vsebine pojasnilne dolžnosti izhajalo tudi iz stališč, ki jih je Sodišče Evropske unije zavzelo v zadevi *Andriuc*. Vrhovno sodišče RS je tako poudarilo, da pogodbeno pravo temelji na načelu pogodbene svobode in je posameznikom prepuščena odločitev, da bodo vstopili v pogodbeno razmerje in kakšno vsebino mu bodo določili. Načeloma velja, da si je vsak dolžan sam zagotoviti informacije, ki jih potrebuje za oblikovanje poslovne volje. Od tega načela pa je treba odstopiti, kadar stranki nista v enakovrednem informacijskem položaju. Tako imenovana informacijska asimetrija je značilna zlasti za bančno področje, saj banka na tem področju nastopa kot strokovnjak, medtem ko potrošniki praviloma nimajo potrebnih znanj in izkušenj pri sklepanju bančnih poslov.¹⁸ Po drugi strani je Vrhovno sodišče RS, ko se je opredeljevalo do obveze informiranja potrošnikov,

---

potrošnikov od tega, ki ga predvideva Direktiva, kot to zatrjuje tožnik. Izjava vlade, na katero se sklicuje tožnik, pa so brezpredmetne, saj vlada ni zakonodajno telo in nima pristojnosti podajati zavezujoče razlage obstoječih predpisov.

¹⁵ Določene okoliščine lahko sodijo po svoji naravi istočasno v okvir presoje, ali je bila pojasnilna dolžnost opravljena pošteno, kot tudi v okvir (morebitne nadaljnje) presoje nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe zaradi bankine nedobrovernosti (in znatnega neravnotežja med pravicami in obveznostmi strank).

¹⁶ VSRS Sklep II Ips 201/2017

¹⁷ Šele pozneje sprejeta Zakona o potrošniških kreditih (Uradni list RS, št. 59/2010 – ZPotK-1 in Uradni list RS, št. 77/2016 – ZPotK-2; slednji je bil sprejet že po množičnem pojavu sporov v zvezi s krediti v švicarskih frankih, kakršen je tudi pričujoči) sta zaostrila pogoje in določila bankam dodatne obveznosti v zvezi z informiranjem potrošnika; kasnejših sprememb v korist potrošnikov iz ZPotK-1 in ZPotK-2 pa ni mogoče uporabiti retroaktivno.

¹⁸ VSRS sklep II Ips 201/2017, 18., 19. in 20. točka.

na primer z izdelavo grafičnih prikazov in izračunov, izreklo, da pretirana skrb za potrošnika ni v skladu s pojmovanjem posameznika kot razumnega, preudarnega, avtonomnega in svobodnega subjekta, ki je sposoben sprejemati odgovorne, ekonomske, življenjske in osebne odločitve, s katerimi oblikuje svoje življenje. Kot lahko človekovo svobodo in dostojanstvo ogroža premajhna skrb zanj, ima lahko enak učinek tudi pretirana skrb. Ravnotežje med enim in drugim v konkretnem primeru izraža pojasnilna dolžnost, torej mehanizem, ki potrošniku omogoči seznanitev s potrebnimi informacijami, na podlagi katerih bo lahko sprejel odločitev, ki jo sam oceni kot zase najsprejemljivejšo. Lahko se odloči za tveganje in večje pričakovane koristi ali pa za manjše koristi ob manjšem tveganju. Pravo posamezniku ne more ukazovati, kaj je zanj dobro in ga usmerjati k tistemu, kar samo ocenjuje kot koristno oziroma k manjšemu tveganju.¹⁹ Izpolnitev pojasnilne dolžnosti tudi ne more biti odvisna od zainteresiranosti (sodelovanja) potrošnika. Banka je namreč dolžna pojasnilno dolžnost opraviti v vsakem primeru, in sicer v obsegu, ki se zahteva za standard povprečnega potrošnika (torej celo, če bi kreditojemalec že sam imel višjo raven strokovnega znanja).²⁰

25. Pošteno opravljena pojasnilna dolžnost torej pomeni „igro z odprtimi kartami“, ki pogodbeno stranko zavezuje, da drugi pogodbeni stranki ne prikrije nobene pomembne informacije, ki bi lahko vplivala na odločitev za sklenitev pogodbe. Gre za dolžnost razkritja vseh okoliščin, ki bi jih banka (upoštevaje njeno strokovno znanje in izkušnje glede mogočih sprememb menjalnih tečajev in tveganj pri posojilih v tuji valuti) lahko poznala ob sklenitvi pogodbe in bi lahko vplivale na njeno poznejše izvajanje, saj pogoj lahko pomeni neravnotežje med strankami, ki se pokaže šele med izvajanjem pogodbe.
26. Vrhovno sodišče je v odločbi II Ips 137/2018 tudi pojasnilo, da iz Priporočil Evropskega odbora za sistemska vlaganja CERS/2011/1 z dne 21. 9. 2011, na katera se sklicuje tožnik, izhaja (le), da se nacionalnim nadzornim organom in državam članicam priporoča, da od finančnih institucij zahtevajo, da posojilojemalcem dajo ustrezne informacije o tveganjih pri dajanju posojil v tujih valutah, ki bi morale posojilojemalcem zadostovati za sprejetje poučenih in preudarnih odločitev ter bi morale vsebovati vsaj to, kako bi na obroke za odplačilo posojila vplivala zelo velika deprecijacija zakonitega plačilnega sredstva države članice, kjer ima posojilojemalec stalno prebivališče, in povečanje tujih obrestnih mer. Konkretnega načina pojasnila torej priporočilo ne opredeljuje. To je tudi razumljivo, saj gre za mehko, nezavezujoče pravo, ki državam priporoča, svetuje in jih neobvezujoče usmerja ter jim tako pušča maneverski prostor, ali (in na kakšen način) bodo formalizirale način pojasnilne dolžnosti (prim. V. odstavek 288. člena Pogodbe o delovanju EU). Po stališču VS RS bi uporaba omenjenih

¹⁹ VSRS sklep II Ips 137/2018, 28. točka.

²⁰ VSRS sklep II Ips 137/2018, 26. točka in tam citirani Direktiva 93/13 ter sodna praksa SEU.

priporočil na pravno zavezujoč način tudi nasprotovala ustavni prepovedi povratne veljavnosti predpisov (155. člen Ustave RS). Gre namreč za priporočilo iz leta 2011, medtem ko je bila sporna kreditna pogodba sklenjena leta 2007. Bistvo sodbe Sodišča EU v zadevi Andriuc je predvsem v tem, da mora biti stopnja informiranja potrošnikov določene intenzivnosti, ne pa v predpisovanju točnega načina informiranja, npr. z izdelavo grafičnih prikazov in izračunov. To še toliko bolj, ker tako specifičnih zahtev v času sklepanja spornih kreditnih pogodb nacionalna zakonodaja ni predpisovala. Tak način informiranja bi v ekstenzivni obliki lahko vodil do točke prezasičenosti z informacijami in s tem omogočal tudi manipulacije in zavajanja.

27. Sodišče ugotavlja, da je sporna kreditna pogodba napisana v slovnično jasnem in razumljivem jeziku. Kreditna pogodba v 1. členu določa, da banka daje kreditojemalcu namenski stanovanjski kredit v evrski protivrednosti po referenčnem tečaju ECB v višini [REDACTED] CHF ter da se bo kredit evidenčno vodil v CHF. V 2. členu je izrecno navedeno, da se kot osnova za porabo kredita, vračilo kredita in plačevanje obresti upošteva evrska protivrednost CHF po referenčnem tečaju ECB, veljavnem na dan plačila obveznosti. V 3. členu pogodba določa, da bo kreditojemalec kredit vračal v 240 mesečnih anuitetah, pri čemer je določen tudi informativni znesek mesečne anuitete na dan sklenitve pogodbe, in sicer [REDACTED] CHF, v evrski protivrednosti po referenčnem tečaju ECB na dan plačila. Višina skupne obrestne mere je določena v 4. členu, višina efektivne obrestne mere pa v 5. členu. V četrtem odstavku 9. člena pa je izrecno opozorilo, da je višina čiste vrednosti kredita odvisna od referenčnega tečaja ECB in dneva črpanja kredita.
28. Sodišče pa se, upoštevaje zgoraj navedena izhodišča, ni zadovoljilo zgolj z jezikovno jasno in nedvoumno napisano pogodbeno klavzulo, pač pa je ugotavljalo vse relevantne okoliščine ob sklenitvi pogodbe, in sicer, ali je banka dala tožniku vsa zadostna pojasnila, da je lahko ocenil potencialne učinke prevzete obveznosti na svoj položaj ob njenem sklepanju. Pri odločitvi o najetju kredita sta neposredno sodelovala zgolj tožnik in bančnik [REDACTED] zato sta za presojo o izpolnitvi pojasnilne dolžnosti bistveni predvsem njuni izpovedbi, ki pa si v pomembnih segmentih nasprotujeta, zaradi česar je bilo potrebno opraviti celovito oceno verodostojnosti slednjih. Pri tem sodišče izpovedbo [REDACTED] ocenjuje kot iskrenejšo in prepričljivejšo od tožnikove. Slednja namreč (vsaj v določenih delih) ni niti življenjska niti v skladu s predloženimi dokazi, očitno zaradi želje tožnika izkazati, da ni bil obveščen o tveganjih kredita oziroma da le teh ni razumel. Na drugi strani pa pričča [REDACTED] za razliko od tožnika, nima nikakršnega interesa na izidu pravde in posledično tudi ne za prilagajanje izpovedbe ali zamlčanje določenih dejstev.
29. Tožnik je izpovedal, da se je za kredit v CHF odločil predvsem, ker v primeru

najema kredita v evrih ne bi dobil dovolj denarja. Z navedenim sodišča ni prepričal, saj ni znal niti približno povedati, koliko denarja bi v tem primeru dobil. Poleg tega sodišče izpostavlja, da iz informativne ponudbe z dne [REDACTED] 2007 (priloga B4 spisa) izhaja, da bi po plačilu predvidene mesečne anuitete v višini [REDACTED] EUR tožniku ostala prosta sredstva v višini [REDACTED] EUR oziroma prosta sredstva do minimalne plače v višini [REDACTED] EUR. Upoštevajoč slednje in višino mesečne anuitete pri primerljivem evrskem kreditu, tj. [REDACTED] EUR (priloga B44 spisa), sodišče ugotavlja, da bi lahko tožnik željeni znesek dobil tudi s pomočjo najema evrskega kredita, z enako odplačilno dobo in enakim pribitkom, kot pri izbranem kreditu. Nenazadnje pa tožnik sam priznava, da bi evrski kredit lahko najel pri [REDACTED], pri kateri je bil [REDACTED] vendar pa bi moral plačati [REDACTED] EUR več, kot je bilo to predvideno pri obravnavanem kreditu. Sodišče tako zaključuje, da je bil odločilni razlog tožnika za najem kredita v CHF (in ne le sekundarni, kot to sam izpoveduje) dejstvo, da je bil slednji ob sklepanju pogodbe znatno ugodnejši od kredita v EUR.²¹ Manjše preplačilo kredita je torej pretehtalo, da se je tožnik po predstavitvi obeh kreditov (v EUR in v CHF) odločil za obravnavanega.

30. Nadalje sodišče tožniku ne verjame, da je bilo njegovo edino vprašanje [REDACTED] ali bo dobil denar, da slednjega ni ničesar spraševal o valutnem tveganju ali obrestnem tveganju ter da teh informacij tudi ni dobil. Popolnoma neživljenjsko je, da tožnika, ki je vsaj povprečno izobražen²², vsebina zanj tako pomembne pogodbe in njene posledice²³ niso zanimale, pač pa le prejem denarja. Po prepričanju sodišča bi se vsakemu povprečno izobraženemu potrošniku porajalo vprašanje, zakaj je kredit v CHF (precej) bolj ugoden od kredita v evrih, ter bi o tem, glede na pomembnost posla, vsekakor povprašal (vsaj) svojega bančnika, najverjetneje pa si informacije o navedenem vprašanju poiskal tudi drugje. Navedeno še toliko bolj velja v primeru tožnika, ki je bil tedaj zaposlen pri [REDACTED] zaradi česar so mu bile informacije o tem zlahka dosegljive. Preprosto nemogoče je verjeti, da se tožnik pri svojih [REDACTED] pri katerih je [REDACTED] tudi o možnosti najema [REDACTED] ni pozanimal o lastnostih kredita CHF.²⁴ Nenazadnje pa so bili ravno v obdobju pred sklenitvijo obravnavane kreditne pogodbe objavljeni številni članki (glej priloge B29 do B33), ki so (tudi) potrošnike seznanjali s prednostmi in slabostmi CHF kreditov.²⁵

31. Sodišče nadalje ugotavlja, da je bil tožnik z značilnostmi obravnavanega kredita

21 [REDACTED] je izpovedal, da je v tistem obdobju veliko ljudi - zaradi ugodnosti kredita, ki je bila posledica nižje obrestne mere Cml Libor, - zahtevala kredite v CHF, zaradi česar so se stranke celo obračale na vratih, če banka tega kredita ni imela v svoji ponudbi. Da slednje drži, izhaja tudi iz izpovedbe tožnika, da je bila izguba tržnega deleža razlog, da je tudi [REDACTED] začela nuditi kreditov v CHF.

22 Tožnik je bil tedaj po izobrazbi [REDACTED], naknadno pa je [REDACTED]. Kreditna pogodba je bila sklenjena za dobo 20 let, na njeni podlagi je bila ustanovljena hipoteka na tožnikovi nepremičnini, poleg tega pa mesečna anuiteta pomeni več kot 40 % obremenitev tožnikove plače.

24 Tožnik se je po prejemu informativne ponudbe toženke pozanimal o ponudbah kreditov pri [REDACTED] in pri [REDACTED], kar dokazuje, da tožniku le ni bil pomemben zgolj prejem denarja, temveč tudi pogoji vračanja kredita.

25 Glede na številčnost in dosegljivost teh članov bi bilo moč trditi, da je bilo valutno tveganje v primeru kreditov v tuji valuti v času pred odobritvijo spornega kredita celo splošno znano dejstvo.

tudi dejansko seznanjen. Tako že iz njegove izpovedbe izhaja, da je razumel, da je višina mesečnih anuitet odvisna od obrestne mere in menjalnega tečaja CHF/EUR,²⁶ kot tudi, da se oba navedena vzroka sprememb anuitet spreminjata.²⁷ Glede na dejstvo, da je imel pred obravnavanim kreditom že kredit v švicarskih frankih, mu ta mehanizem tudi ni mogel ostati neznan.²⁸ Tožnik pa je zatrjeval (le), da mu uslužbenec toženke valutnega tveganja ni omenil oziroma mu je zagotavljal, da bodo nihanja mesečnih anuitet (zaradi obrestne mere in tečaja) zgolj v višini evra ali dveh. Slednje je pričal [REDACTED] ki se sicer razgovora s tožnikom ni spomnil, izrecno zanikal. Izpovedal je, da je stranki vedno povedal, da obstaja valutno tveganje in da lahko tečaj zaniha plus, minus do 10, 15 %, torej ne zgolj minimalno. Pojasnil je tudi, da so v pogovorih o najemu CHF kreditov vedno „prišli“ do menjalnega tečaja vsaj iz razloga, ker je bilo potrebno zagotoviti, da bo kljub spremembi menjalnega tečaja, kreditojemalec prejel dovolj denarja za plačilo kupnine za nakup nepremičnine. Zato so pri določitvi zneska kredita vedno pustili določeno rezervo, kar so stranki tudi povedali, tako da so že zaradi tega vidika vedno omenili menjalni tečaj in njegova nihanja. Gre torej za diametralno nasprotujoči si izpovedbi, pri čemer sodišče sledi pričini. Kot že rečeno, je bil [REDACTED] v svoji izpovedbi veliko bolj prepričljiv in iskren kot tožnik. Poleg tega je tudi bolj logično in življenjsko verjetno, da [REDACTED] tožniku ni zagotovil minimalnega nihanja anuitet, saj ga objektivno ni mogel predvidevati, zlasti ob upoštevanju dejstva, da je bila višina slednjih odvisna od gibanja kar dveh spremenljivk (tj. obrestne mere in menjalnega tečaja). Nenazadnje pa pričino izpovedbo o „rezervi“ pri odobrenem kreditu potrjujejo tudi razlike med zneskom, ki naj bi ga tožnik dobil izplačanega (čista vrednost kredita)²⁹ po informativni ponudbi z dne [REDACTED] tj. [REDACTED] EUR (priloga B4 spisa), tem zneskom po kreditni pogodbi (na dan [REDACTED] 2007 je ta znašal [REDACTED] EUR) in zneskom, katerega je tožnik dejansko dobil izplačanega dne [REDACTED] in [REDACTED] tj. [REDACTED]. Zgolj v obdobju štirih dni se je torej menjalni tečaj CHF/EUR spremenil toliko, da se je evro protivrednost istega zneska kredita v CHF [REDACTED] CHF) razlikovala za več kot dvesto evrov, v obdobju dobrega meseca dni pa skoraj 900 evrov. Upošteva se opisano spremembo tožnik nikakor ni mogel šteti, da naj bi bile v obdobju 20 let, ko bo odplačeval kredit, možne zgolj majhne ali zanemarljive spremembe v menjalnem tečaju, kot je to izpovedoval. Tudi iz grafa (priloga A13), ki naj bi ga tožniku pokazal [REDACTED] slednji sicer to zanika), takšne minimalne spremembe ne izhajajo. Neutemeljene pa so tudi navedbe tožnika, da potrošniki naj ne bi vedeli, da jim rast tečaja zvišuje glavnico. Po

26 List. št. 155, 160 in 161 spisa.

27 Tudi v tožbi navaja, da se je zavedal, da lahko pride do določenega nihanja tečaja (list. št. 4), kot tudi da je „jasno, da je vsak povprečni potrošnik vedel, da lahko pride do določenih normalnih, tržnih nihanj vrednosti domače valute“ (list. št. 3 spisa)

28 Tožnik je sicer izpovedal, da ne ve, ali se je ta obrok kaj spreminjal, vendar je temu težko verjeti, glede na dejstvo, da je po lastni izpovedbi ta kredit odplačeval vsaj 4 ali 5 let.

29 To je vrednost, ki jo prejme kreditojemalec od banke na dan koriščenja kredita in predstavlja odobreni znesek kredita v višini [REDACTED] CHF, preračunano v eursko protivrednost na dan koriščenja kredita, zmanjšan za stroške odobritve kredita v višini [REDACTED] EUR in interkalarni obresti (peti odstavek 9. člena Kreditne pogodbe).

30 Tožnik je kredit črpal v dveh delih, in sicer dne [REDACTED] 2007 [REDACTED] EUR in preostanek [REDACTED] EUR, dne [REDACTED] 2007 (priloge B34 in B35 spisa).

Kreditni pogodbi je tožnik dolžan kredit vrniti v 240 mesečnih anuitetah (3. člen pogodbe). Za opredelitev kreditne obveznosti je tako bistvena vsota vseh anuitet, in ne (zgolj) glavnica, ki jo ves čas izpostavlja tožnik. Popolnoma logično in razumljivo vsakemu povprečno skrbnemu potrošniku pa je, da v kolikor se zvišajo seštevanci (mesečne anuitete), se poviša tudi vsota (skupna kreditna obveznost).

32. Sodišče prič[redacted] tudi verjame, da so bančni uslužbenci delali v interesu strank in se trudili, da slednjim ponudijo dobro storitev, ter da so bančni uslužbenci živeli v veri, da delajo v dobro strank, saj takrat s kreditom v švicarskih frankih niso imeli slabih izkušenj in tudi niso vedeli, kaj se bo zgodilo, tj. da se bo menjalni tečaj CHF/EUR znatno spremenil v korist CHF. Navedeno nenazadnje potrjuje dejstvo, da so tako [redacted] kot drugi uslužbenci toženke tudi sami imeli kredite v švicarskih frankih. Zgolj v takšnem pomenu je priča govorila o varnosti (torej, da glede na takratne izkušnje in informacije ni pričakovati tako drastičnih sprememb tečaja, kot so se nato zgodile), ne pa o varnosti v smislu nespremenljivosti obroka oziroma minimalnih nihanj (nihanja 10 do 15 % vsekakor niso minimalna). Sodišče tako ugotavlja, da toženkin uslužbenec tožniku ni prikrival tveganj, pri čemer za navedeno [redacted] tudi ni imel nobenega razloga. Slednji je prepričljivo povedal, da je bilo njemu popolnoma vseeno, kateri kredit vzame tožnik, saj za sklepanje kreditov niso bili nagrajeni. Povedal je tudi, da s strani vodstva ni obstajalo nikakršno navodilo za dajanje prednosti kreditu v švicarskih frankih. Izpovedal pa je, da je veliko strank zahtevalo kredite v CHF ter so se stranke obračale na vratih, če banka ni imela teh kreditov v ponudbi.
33. Sodišče na tem mestu poudarja, da tudi sama banka ni imela razloga za prikrivanje tveganj. Toženka namreč iz naslova sprememb menjalnega tečaja pri kreditih, vezanih na tujo valuto, nima koristi, kot to želi prikazati tožnik. Zaradi dejavnosti, ki jih opravljajo banke, in njihove vloge na finančnem trgu, zakonodaja bankam nalaga, da morajo s tveganji, ki jih prevzemajo pri svojem poslovanju, upravljati in jih obvladovati. Tako mora toženka skladno z Zakonom o bančništvu, številnimi podzakonskimi akti, kot tudi akti Banke Slovenije spoštovati pravila o obvladovanju tveganj. V skladu z določilom 182. člena v času sklenitve kreditne pogodbe veljavnega Zakona o bančništvu (Zban-1)³¹ mora banka naložbe, zaradi katerih je izpostavljena tveganjem morebitnih izgub zaradi spremembe obrestnih mer, tečajev tujih valut, spremembe cen oziroma drugim tržnim tveganjem, ustrezno uskladiti z obveznostmi banke, katerih višina je odvisna od enakih sprememb, in ustrezno upravljati s tveganji, povezanimi z neuskkljenimi postavkami. To poenostavljeno pomeni, da mora banka v primeru, ko odobri kredit, vezan na tujo valuto, ki zanj predstavlja naložbo (sredstva oziroma aktivo) v tuji valuti, zagotoviti tudi lastna sredstva oziroma vire financiranja (pasivo) v enaki tuji valuti. Toženka mora imeti zaprto (nevtralno) valutno pozicijo ves čas trajanja kreditnega razmerja.³² Toženka

31 Uradni list RS 131-5487/2006.

32 Da ima toženka uravnano bilanco izhaja iz letnih poročil tožene stranke (priloga B19 do B27).

tako iz naslova spremembe menjalnega tečaja in morebitne posledične spremembe višine mesečne anuitete v tuji valuti v protivrednosti domače valute ni imela oz. nima dobička, saj ima na drugi strani obveznost do svojih virov v enaki valuti (torej CHF). Edina korist banke je lahko z vidika večjega obsega poslov, pri čemer pa je potrebno upoštevati, da so tudi banke izpostavljene tveganjem. Zaradi prej opisane zaprtosti deviznih pozicij v švicarskih frankih in izenačenosti deležev obrestno občutljive aktive in pasive vpliva je neposredna izpostavljenost bank tečajnemu in obrestnemu tveganju iz naslova postavk v švicarskih frankih res relativno majhna, vendar obstaja posredna izpostavljenost, ker bi se ob neugodnih gibanjih, ki bi zmanjšala sposobnost nebančnega sektorja in gospodinjstev, da redno poravnajo svoje obveznosti do bank, pri bankah povečalo kreditno tveganje.³³ O tveganju nastanka izgub zaradi neizpolnitve obveznosti komitentov je banka opozarjala tudi Banka Slovenija v dopisu z dne 4. 7. 2006 (priloga A8 spisa). Banki je v interesu, da se kreditne obveznosti odplačujejo na način in v rokih, kot so pogodbeno dogovorjeni, vsakršno odstopanje od pogodbenih določb, vključno z unovčevanjem zavarovanj, pa za banko predstavlja administrativno in stroškovno breme. Pri tem je potrebno upoštevati tudi, da so izvršbe na nepremičnine, zaradi ugovorov dolžnikov in predlogov za odlog, dolgotrajne, njihova uspešnost pa je odvisna tudi od tržnih razmer. Upošteva vse navedeno sodišče zaključuje, da toženka ni imela razloga ali interesa za prikrivanje tveganj ali zavajanje potrošnikov. Prikrivanje tveganj pa ne izhaja niti iz reklamnih letakov ali spletne strani toženke, kot to skuša dokazati tožnik. Glede reklamnega letaka Stanovanje ali stanovanjska hiša so sanje vsakega Slovenca (priloga A14) sodišče najprej poudarja, da se časovno ta letak sploh ne ujema z obdobjem sklepanja predmete pogodbe, saj se nanaša na obdobje, ko v Sloveniji valuta ni bila EUR, pač pa SIT (to velja tudi za članke iz Gorenjskega glasa, ki datirajo v leti 2004 in 2005; priloge A31 do A33 spisa), kar je brez dvoma pomembna razlika. Poleg tega je večvalutni kredit (v EUR ali v CHF) v letaku predstavljen le kot ena izmed možnosti. Kredit v CHF tudi ni omenjen med razlogi za odločitev postati stranka toženke, pač pa so tu navedeni: nižja obrestna mera, nižji stroški odobritve kredita ter daljša doba odplačevanja, do kar 30 let. Šele na koncu letaka je zapisano, da banka omogoča večvalutni kredit z minimalnim valutnim tveganjem, pri čemer je v nadaljevanju navedeno, da lahko stranka poljubno krat, vsake tri mesece, spremeni valuto, na katero je kredit vezan. Iz letaka torej ne izhajajo obljube o „netveganosti“ kredita, pač pa le, da si lahko potrošnik s spremembo valute zagotavi najnižjo možno stopnjo valutnega tveganja. Zagotovila ali obljube toženke o netveganosti kredita ne izhajajo niti iz spletne strani toženke v letu 2007 (priloga A15 spisa), niti iz že omenjenih člankov v Gorenjskem glasu. Nenazadnje je potrebno upoštevati, da je tožnik izpovedal, da si pred sklenitvijo pogodbe ni ogledal nobenega reklamnega materiala toženke, zaradi česar do zavajanj s pomočjo letakov ali spletne strani niti ni moglo priti.

---

33 Tako mag. Tatjana Šuler v članku Tveganost posojil v švicarskih frankih (priloga A24).

34. Sodišče na podlagi navedenega zaključuje, da tožniku kredit v CHF ni bil vsiljen³⁴, niti ni bil preferiran, uslužbenci toženke niso imeli nobenega navodila v tej smeri. Sodišče je prepričano, da se je tožnik, ko mu je bilo predstavljeno dejstvo, da je mesečni obrok kredita v primeru evrskega kredita bistveno višji³⁵, sam odločil za sklenitev predmetnega kredita. Pri tem so bile tožniku pojasnjene tako prednosti (nizek mesečni obrok) kot slabosti kredita v CHF (valutno in obrestno tveganje), kar nenazadnje izhaja tudi iz izjave o tveganju z dne 28. 6. 2007 (priloga B5 spisa)³⁶. Tožnik sicer zanika, da bi navedeno izjavo podpisal, vendar dokaznega bremena o tem dejstvu ni zmožal. Dokazni predlog za postavitve izvedenca grafologa je umaknil, njegovi izpovedbi pa, kot že pojasnjeno, ni mogoče podeliti verodostojnosti. Poleg tega je prič³⁷ prepričljivo povedal, da je bila podpisana izjava pogoj za črpanje kredita, pri čemer je banka imela izdelan cel sistem, ki je to nadzoroval. Sama izjava o prevzemu valutnega tveganja pa za odločitev niti ni bistvena. Kot je že izpostavilo Vrhovno sodišče, je bistvena presoja, ali je bilo tveganje v skladu z zahtevo po profesionalni skrbnosti kreditorejalcem celovito pojasnjeno.³⁷

35. Na podlagi izvedenega dokaznega postopka sodišče povzema naslednje ugotovitve:

- tožniku sta bila predstavljena tako CHF kredit, kot evrski kredit,
- tožena stranka ni dajala prednosti nobenemu kreditu iz svoje ponudbe,
- toženka oziroma njen svetovalec nista prikrivala tveganj valutne klavzule in tveganj obrestne mere ter nista zavajala, saj za to nista imela razlogov,
- tožnik se je sam odločil za CHF kredit zaradi nižjega mesečnega obroka oziroma bistveno nižjega predvidenega preplačila kredita,
- tožnik je razumel mehanizem uporabe tuje valute in
- se je zavedal valutnega in obrestnega tveganja.

36. Navedenih ugotovitev, do katerih je sodišče prišlo na podlagi neposredno izvedenih dokazov v povezavi s splošno znanim dejstvi, ne morejo omajati izpovedbe prič³⁷ in niti izjavi³⁷ (priloga A40 spisa) ter³⁷ (priloga A16 spisa), in sicer

34 Priznava tudi tožnik sam v svoji izpovedbi (list. št. 155).

35 Toženka je v vlogi z dne 15. 11. 2018 (red. št. 14 spisa) navedla, da bi bil mesečni obrok v tem primeru cca EUR višji, preplačilo pa več kot EUR (priloga B4 in B44 spisa), česar tožnik ni prekal.

36 Izjava ni bila zgolj abstraktna in formalistična, kot to trdi tožnik, saj iz besedila jasno izhaja, da je bil tožnik seznanjen z obrestnim tveganjem, da je pridobil vse potrebne informacije o kreditu z valutno klavzulo ter da prevzema tveganja, da se bodo lahko v prihodnosti mesečne anuitete zvišale oziroma znižale. V izjavi sta tudi navedena spletna naslova, na katerih je lahko tožnik spremljal gibanje obrestne mere CHF LIBOR oziroma gibanje menjalnega razmerja CHF/EUR

37 VSRS II Ips 201/2017, 32. točka in sklep II Ips 137/2018, 25. točka.

že zaradi dejstva, da nihče od navedenih pri samem sklepanju Kreditne pogodbe ni sodeloval. Poleg tega sta priči [redacted] in [redacted] tudi sama vložila tožbi proti toženki, zaradi česar sta nedvomno zainteresirana za izid spora in tudi pristranska. Glede [redacted] sodišče ugotavlja, da je bil pri toženki zaposlen (le) kratko obdobje, tj. zgolj od druge polovice leta 2006 do konca leta 2007. Pomembno je tudi, da je opravljal naloge bančnega referenta na okoncu za poslovanje, in še to ne v poslovalnici, kjer je kredit najel tožnik, pač pa v poslovalnici [redacted] [redacted] je bila zaposlena pri [redacted] [redacted] gre za banko v [redacted]. Z zaslišanjem navedenih prič ugotovljena dejstva so tako lahko le indici, ki izgubijo moč proti neposrednim dokazom, s katerimi sodišče razpolaga.

37. Upošteva je navedeno sodišče zaključuje, da je tožena banka v celoti in korektno opravila svojo pojasnilno dolžnost, to je na način, da je bil tožnik ne le seznanjen z možnostjo spremembe vrednosti tuje valute in obresti, temveč tudi zmožen oceniti potencialne znatne ekonomske posledice takega pogoja za njegove finančne obveznosti.³⁸ Kljub temu se je prostovoljno odločil za kredit v CHF, očitno zato, ker je bil sicer ob večjem tveganju cenovno v trenutku sklepanja bolj ugoden od evrskega kredita. Življenjsko verjetno in razumljivo je, da je tožnik upal, da do večjih sprememb tečajev v njegovo škodo ne bo prišlo, kar pa se je naposled sicer približno osem let po sklenitvi pogodbe zaradi odločitve švicarske narodne banke res zgodilo. Pri tem sodišče še enkrat poudarja, da je varstvo potrošnikov sicer pomembna pravna vrednota, vendar pretirana skrb za potrošnika ni v skladu s pojmovanjem posameznika kot razumnega, preudarnega, avtonomnega in svobodnega subjekta, ki je sposoben sprejemati odgovorne ekonomske, življenjske in osebne odločitve, s katerimi oblikuje svoje življenje.³⁹
38. Ne glede na zaključek o izpolnitvi pojasnilne dolžnosti pa sodišče dodaja, da sporni pogodbeni pogoj tudi sicer ni nepošten, saj toženki ni mogoče pripisati nedobrovernosti niti ni pogodbeni pogoj vezanosti kredita na CHF v času sklepanja pogodbe ustvarjal oz. ni pomenil znatnega neravnovesja med obveznostmi strank posla.

---

38 Vrhovno sodišče je v odločbi II Ips 32/2019 zavzelo stališče, da je od povprečno obveščene, razumno pozornega in preudarnega potrošnika mogoče pričakovati, da se zaveda, da se kredit v evrih in kredit v frankih razlikujeta zaradi prevzema valutnega tveganja in da se tečaj franka, torej razmerje med evrom in frankom, lahko spremeni. Drugačno stališče je v nasprotju s splošno znanimi dejstvi in življenjskimi izkušnjami. Če je potrošnik podcenil možnost sprememb tečaja franka v obdobju vračanja kredita ali pričakoval, da se bo tečaj spremenil zgolj v njegovo korist, to ne pomeni, da s tveganjem ni bil seznanjen. Posameznik zgolj zaradi okoliščine, ker je pogodbo sklenil v vlogi potrošnika, ne more biti odvezan od minimalne skrbnosti, ki se v skladu s prvim odstavkom 6. člena OZ pričakuje od vseh udeležencev v pravnem prometu. Če so bančni uslužbenci kreditojemalcem povedali, da s kreditom v tuji valuti sprejemajo valutno tveganje in da tečaj franka pred sklenitvijo pogodbe ni bistveno nihalo, to ne pomeni, da je bil potrošnik zaveden.

39 Sklep VSRS II Ips 137/2018 z dne 25. 10. 2018, enako sodba in sklep II Ips 195/2018 in sodba II Ips 32/2019.

39. Pri presoji toženkinе dobre vere oz. njene poštenosti je potrebno upoštevati ter oceniti, s kakšnimi informacijami glede gibanja tečaja CHF je toženka razpolagala v času sklepanja sporne pogodbe, torej poleti 2007. Tu so pomembne objektivne okoliščine ter dejstvo, da je toženka za področje kreditnih pogodb strokovnjak.
40. Sodišče se strinja s tožnikom, da je bilo toženki kot profesionalni osebi precej bolje kot njemu poznano, kako se na splošno gibajo tečaji valut in zakaj, vendar je bistveno, da toženka, četudi je strokovnjak na področju bančništva, ni mogla napovedati prihodnjega gibanja tečaja CHF s kakršnokoli stopnjo zanesljivosti. Spremembe tečaja niso podvržene zakonitostim, ki bi omogočale vsaj približno zanesljivo napoved gibanja, temveč so odvisne od številnih dejavnikov, tako ekonomskih kot političnih, na katere toženka ni imela nikakršnega vpliva. Sodišče pri tem izpostavlja, da tudi tožnik sam priznava⁴⁰, da spremembe valutnega para EUR/CHF niso bile neposredno vezane na delovanje finančnih trgov in domačo inflacijo oziroma padec vrednosti domačega denarja, temveč je bila krepitev tečaja CHF v letu 2015 pogojena predvsem z enostranskimi administrativnimi ukrepi švicarske nacionalne banke, pri tem pa ne zatrjuje, da bi bile Banka Slovenije (BS) ali slovenske poslovne banke o nameravanih ukrepih švicarske centralne banke v naprej obveščene. Poleg tega tožnik tudi priznava, da iz historičnih podatkov valutnega para EUR/CHF za tako dolga obdobja dolgoročnih kreditov, kot je to v danem primeru, ni mogoče predvideti.⁴¹
41. Kljub navedenemu tožnik vztraja, da je bilo toženki znano, da bo v prihodnosti evro znatno izgubil v razmerju do CHF. Pri tem izpostavlja zlasti opozorila Banke Slovenije v letih 2005 do 2007. Gre za Poročilo o finančni stabilnosti iz junija 2005 (priloga A7 spisa) ter dva dopisa, enega z dne 4. 7. 2006 (priloga A8 spisa) in drugega z dne 19. 12. 2007 (priloga A9 spisa). Navaja, da je Banka Slovenija v navedenih dokumentih poleg izpostavljenosti bank tečajnemu tveganju opozorila tudi na izpostavljenost temu istemu tveganju komitentov, saj je bil švicarski frank tedaj (leta 2005) na relativno nizkih ravneh, in je bilo v prihodnosti pričakovati njegovo apreciacijo. Iz dopisa iz leta 2006 izhaja, da mora biti informiranje strank celovito, da morajo biti banke še posebej skrbne pri seznanitvi potrošnikov glede vseh tveganj, ki jih produkti prinašajo. Z dopisom iz leta 2007 pa je BS opozarjala na upočasnitev gospodarske rasti in na možnost zniževanja tečajev vrednostnih papirjev in nepremičnin. BS je tudi izrazila pričakovanje, da banke komitentu prednostno predstavijo svojo ponudbo produktov v evrih ter na tej osnovi izračunajo kreditno sposobnost komitenta, za komitenta, ki želi skleniti kreditno pogodbo v tuji valuti pa ocenijo kreditno sposobnost upoštevajoč manj ugodne pogoje najemanja enakega posojila v EUR.

⁴⁰ Glej tožnikove navedbe v točki II. Tožbe (list. št. 3 spisa).

⁴¹ Znano je, da je švicarska narodna banka leta 2011 odločila, da bo uvedla minimalni menjalni tečaj med CHF in EUR tako, da bo 1 EUR stal 1,2 CHF, 15. januarja 2015 pa je sporočila, da je razveljavila ta tečaj.

42. Sodišče opozarja, da je pri presoji teh dokumentov treba upoštevati, da Banka Slovenije (BS) ni organizacija za varstvo potrošnikov ter njena opozorila poslovnim bankam gledati v luči ciljev in nalog, ki jih ima na podlagi Zakona o Banki Slovenije (ZBS-1), tj. skrb za stabilnost in delovanje bančnega sistema, ter hkrati v luči informacij, ki so bile na voljo v času, ko je BS te dokumente sestavila in jih posredovala poslovnim bankam, ne pa na podlagi tega, kar se je pozneje zgodilo.⁴² Tako je v dopisu iz leta 2006 izrecno navedeno, da BS banke opozarja na tržno tveganje, ker se tveganja, ki jih v prvi fazi prevzame komitent, lahko posledično odrazijo v spremembi kreditne izpostavljenosti banke do finančnega investitorja posameznika in s tem v spremembi kreditnega tveganja banke. Navedeno potrjuje tudi dopis BS z dne 9. 4. 2019 (priloga B77 spisa), v katerem je BS pojasnila, da njena opozorila niso bila namenjena napovedovanju gibanja deviznih tečajev v prihodnjem obdobju, pač pa je šlo zgolj za obravnavo potencialnih tveganj, katerim so lahko izpostavljeni deležniki v bodoče. Smiselno enako izhaja iz zapisnika o zaslišanju priče [redacted] (priloga A39 spisa) ter izjave [redacted] (priloga B66 spisa), ki sta zaposlena pri Banki Sloveniji. Sodišče zato, tako kot VSRS, ocenjuje, da gre pri navedenih dopisih BS, zgolj za splošna opozorila na dolžnosti poslovnih bank, ki niso presegala tistih, izhajajočih iz takrat veljavnih predpisov o potrošniških kreditih ter iz načela vestnosti in poštenja,⁴³ in ne torej napovedi gibanja tečaja CHF/EUR oziroma krepitve švicarskega franka, kot to zatrjuje tožnik. Sodišče v zvezi s slednjim še izpostavlja, da je BS v dopisu z dne 9. 4. 2019 izrecno zapisala, da gibanja deviznih tečajev in s tem povezanih gibanj ni mogoče z gotovostjo napovedati, da se pričakovanja tržnih udeležencev oziroma pričakovanja, ki izhajajo iz terminskih pogodb, nujno ne realizirajo oz. celo nasprotno, velikokrat odstopajo od napovedi, kar med drugim nakazuje večina empiričnih raziskav na temo napovedovanja gibanja deviznih tečajev. Upošteva navedeno sodišče grafu Bloomberg, članku z dne 23. 9. 2004 (priloga A61 spisa), Svarilom predsednika Švicarske narodne banke (priloga A60 spisa) niti ostalim raziskavam, na katerih dele se (sicer selektivno) sklicuje tožnik,⁴⁴ ne more pripisati pomena, kot ga prikazuje slednji. Gre zgolj za nekatere od številnih ekonomskih analiz, ki nikakor niso takšne narave, da bi lahko na njihovi podlagi kdorkoli z večjo verjetnostjo napovedoval, kako se bo menjalni tečaj gibal, pri čemer pa to tudi ni bil namen teh dokumentov. Tako je bil npr. namen članka mag. Tatjane Šuler Tveganost posojil v švicarskih frankih (priloga A24 spisa) predvsem spodbuditi razmislek o tveganjih, pri čemer pa avtorica celo navaja, da je odločitev za najetje posojila, vezanega na tečaj švicarskega franka, lahko povsem na mestu, če se posameznik (med drugim) zaveda, da je posojilo v švicarskih frankih bolj tvegano in je seznanjen s tveganji,

42 Navedeno velja tudi za navedbe iz letnega poročila banke Unicredit iz leta 2006 (priloga A19 spisa), pri čemer sodišče poudarja, da je banka v navedenem poročilu izrecno napisala, da bo politika obrestne mere pomembnejša od politike tečaja (str. 41 poročila). Poleg tega (tudi) iz tega poročila ne izhaja napoved znatne apreciacije CHF.

43 Primerjaj sodbo in sklep VSRS II Ips 195/2018.

44 Angelo Ranaldo in Paul Soderlind 2007, Samuel Reynard 2008, UBS. 2008, strokovni material Thomasa J. Jordana z dne 25. 9. 2009, raziskava Carlosa Lenca in Marcela Savioza iz švicarske centralne banke z dne 16. 12. 2009 (zadnja dva dokumenta sta bila narejena torej že po sklenitvi sporne kreditne pogodbe),...

ki jih prevzema. Navedeno samo po sebi nujno pomeni, da (tudi) avtorica prispevka znatne apreciacije CHF ni pričakovala, temveč jo zgolj dopuščala kot eno izmed možnosti, pri tem pa navedla, da se pomen volatilnosti⁴⁵ bolj kot pri tečajnem pokaže pri obrestnem tveganju, saj je volatilnost referenčnih obrestnih mer precej višja. Glede prispevkov tujih avtorjev (Jordana ter Carlosa Lenca in Marcela Savioza; prilogi A31 in A32 spisa) sodišče poudarja, da sta bila objavljena po sklenitvi kreditne pogodbe in sta že iz tega razloga brezpredmetna. Poleg tega prispevka ne vsebujeta nobenih konkretnih predvidevanj glede prihodnjega gibanja menjalnega tečaja, zlasti ne glede trenutka ali obsega možnih sprememb v menjalnem tečaju. Navedeno velja tudi za Poročilo o finančni stabilnosti ECB z dne 9. 6. 2008, članek IMF ExecutiveBoardConcludes 2007 (priloga A50),⁴⁶ članek Svarilo predsednika Švicarske narodne banke (priloga A60 spisa) ter članek Kako vpliva švicarska monetarna politika na posojila v švicarskih frankih v Avstriji? (priloga A61 spisa). Pri tem sodišče izpostavlja, da Jordan v slednjem izrecno zapiše: „Potrebno je razumeti, da se lahko volatilnost in trend apreciacije sčasoma spremenita. Trendov ni mogoče enostavno projicirati v prihodnost.“⁴⁷ Kot je bilo že večkrat prikazano, je menjalne tečaje kratkoročno komaj mogoče napovedati, dolgoročne napovedi pa so nezanesljive.“ Glede s strani tožnika zelo poudarjenega učinka varnega zatočišča pa sodišče ugotavlja, da Jordan (priloga A26)⁴⁸ izrecno navaja, da švicarski frank že več let ni doživel povečanja vrednosti, ki bi ga sprožila kriza. Tudi tožnik sam priznava, da je vpliv varnega zatočišča CHF zadnjič doživel 11. septembra 2001 po napadu na WTC, pri čemer pa niti tedaj menjalni tečaj ni padel pod vrednost 1,44 CHF za 1 EUR. Iz grafa „Tečaj evra v švicarskih frankih“⁴⁹ izhaja, da je bila to tudi najnižja vrednost menjalnega tečaja EUR CHF v obdobju pred sklenitvijo sporne kreditne pogodbe. Na podlagi preteklega gibanja menjalnega tečaja tako nihče, niti toženka, ni mogel predvideti padca vrednosti, do kakršnega je prišlo v letih 2011 in 2015, ko je menjalno razmerje padlo na skoraj 1 proti 1. Sodišče na tem mestu le še dodaja, da EUR kot plačilno sredstvo obstaja šele od začetka leta 1999, zaradi česar so neutemeljene navedbe tožnika, da naj bi se CHF napram EUR od leta 1971 okrepil za 5x. Graf gibanja menjalnega tečaja, ki ga je v spis vložil tožnik (priloga A54 spisa), je zavajajoč, saj gre za graf CHF napram košarici valut, ki jih je nadomestil EUR, zato neposrednih primerjav z menjalnim tečajem CHF/EUR ni mogoče

45 Tveganje pri kreditu v švicarskih frankih je povezano z volatilnostjo menjalnega tečaja in obrestne mere, torej z vprašanjem verjetnosti in višine spremembe tečaja ali obrestne mere v obdobju odplačevanja kredita.

46 Izvršni direktorji so pregledali dejavnike, ki so vplivali na nedavno šibkost švicarskega franka. Ugotovili so, da bi lahko najemanje posojil z nizko obrestno mero v tuji valuti začasno oslabilo frank na raven, ki je nižja od ravnovesja. Pričakovanje o dolgoročni apreciaciji CHF iz navedenega dokumenta ne izhaja.

47 Zaradi navedenega tudi zgodovinski grafi gibanja CHF napram štirim različnim valutam (priloga A54) ne dokazujejo dejstva, da so banke lahko utemeljeno pričakovale znatno apreciacijo švicarskega franka napram EUR.

48 Avtor tudi zapiše, da močan frank ne ustreza niti švicarskemu gospodarstvu niti njegovemu turizmu, zaradi česar si je švicarska centralna banka prizadevala, da zmanjša vrednost franka na 1,50 za evro. Avtor v članku zapiše, da se pričakuje krepitev švicarskega franka v razmerju do USD, in ne do EUR. Za tečaj evro frank se je pričakovalo, da naj bi konec leta 2002 znašalo 1,5 oziroma z uporabo metode paritetne moči kupne moči 1,52. Apreciacije CHF v razmerju do EUR avtor ni niti omenil.

49 Stran 5 pripravljalne vloge tožnika z dne 28. 9. 2018 (red. št. 9 spisa).

potegniti. Sodišče se strinja z navedbami toženke, da EUR ni samo seštevek ali ponder nekdanjih valut, temveč je menjalni tečaj EUR napram drugim valutam odvisen od skupne monetarne politike Evrskega območja. Zato graf, na katerega se sklicuje tožnik, ni relevanten za odločitev v predmetni zadevi.

43. Zanesljive in natančne napovedi glede obdobja in obsega spremembe valutnega razmerja torej niso mogoče. V sami naravi tveganja je nepoznavanje prihodnosti in neobvladovanje dejavnikov, ki vplivajo na realizacijo tveganja. Strokovnjakom je sicer vpliv določenih dejavnikov do določene mere gotovo poznan, noben strokovnjak pa ne more predvideti celokupnega učinka teh dejavnikov, zlasti ker se pojavljajo vedno novi. Prav gotovo pa ni nihče mogel predvideti enostranskih ukrepov, kakršen je bil v konkretnem primeru ukrep švicarske centralne banke iz leta 2015, ki je imel odločilen vpliv na vrednost CHF. Kot izhaja iz depeše slovenskega veleposlaništva v Bernu (priloga B42) je bila odločitev NBS Švice veliko presenečenje tako za medije, finančne analitike, politike, gospodarstvo in prebivalce Švicar, pa tudi za švicarsko vlado. Toženka torej tako visoke apreciacije, kot se je zgodila v letih od 2011 do 2015, ni mogla pričakovati. Posledično na to dejstvo tožnika ni mogla opozoriti. Ti dopisi torej nikakor ne dokazujejo toženkine nepoštenosti oz. slabovernosti.
44. Banke so v trenutku sklepanja sporne pogodbe mogle in morale vedeti (zgolj), da se tečajno razmerje EUR-CHF lahko spremeni. Ni dvoma, da je to mogel in moral vedeti tudi tožnik, saj je tudi povprečno izobraženemu potrošniku (kar tožnik gotovo je) znano, da se devizni tečaji lahko spreminjajo. Ker je bila pogodba sklenjena za 20 let, je moralo biti skoraj gotovo, da se bo tečaj tekom odplačevanja kredita spremenil. Dejstvo (možne) spremembe tečaja je bilo torej obema pogodbenima strankama znano. Ni pa bilo nobeni od strank znano, kdaj, v katero smer in za koliko se bo tečaj spremenil.
45. Ker toženka torej ob sklepanju pogodbe ni mogla zanesljivo napovedati gibanj tečajev v prihodnosti, ji ni mogoče očitati nepoštenosti oz. slabovernosti. Z vidika te presoje so bistvene še naslednje ugotovitve: (1) tožnik bi lahko najel tudi kredit v evrih; (2) toženka oziroma njen svetovalec nista prikrivala tveganj valutne klavzule in tveganj obrestne mere, ter nista zavajala, saj za to nista imela razlogov, (3) tožnik je imel možnost, da sporni kredit konvertira v evrskega, (4) toženkino ravnanje je imelo zakonsko podlago v deveti točki prvega odstavka 7. člena ZPotK v povezavi s 5. točko prvega odstavka 7. člena ZpotK. Toženka je torej kot strokovnjakinja na bančnem področju ob sklepanju spornih pogodb ravnala v skladu z zahtevo dobre vere, zaradi česar sporni pogodbeni pogoj o prevzemu valutnega tveganja ne more biti nepošten v smislu 3. člena Direktive 93/13 v povezavi s 24. členom ZVPoT. Ker sporni pogodbeni pogoji niso bili nepregledni

in je toženkinino svetovanje v zvezi z najemanjem stanovanjskega kredita v primeru tožnika ustrezalo pravnemu standardu poštene in pravične poslovne prakse, pa je neutemeljeno tudi tožnikovo zatrjevanje posega v načelo prostega urejanja pogodbenih razmerij iz 3. člena OZ.⁵⁰

46. Končno pa ni podan niti obstoj znatnega neravnotežja. Tožnik pravilno navaja, da se takšno neravnotežje lahko kaže v znatnem ekonomskem učinku sporne pogodbene določbe, lahko pa izvira tudi iz dovolj resnega posega v potrošnikov pravni položaj, kakršnega bi - v odsotnosti sporne pogodbene določbe - imel po veljavnih predpisih (bodisi ker gre za omejitev pravic, oviranje pri izvrševanju teh pravic ali za naložitev dodatnih obveznosti). Pri presoji se upošteva celota pogodbenih pogojev. V nasprotju z zahtevo dobre vere je znatno neravnotežje tedaj, ko bi banka lahko razumno pričakovala, da potrošnik v okviru individualnih pogajanj spornega pogodbenega pogoja ne bi sprejel.⁵¹
47. Prav tako tožnik utemeljeno zatrjuje, da vzajemne pogodbe temeljijo na načelu enake vrednosti dajatev (8. čl. OZ), vendar pa sodišče poudarja, da ima kršitev tega načela za posledico ničnost pogodbe šele, če do nje pride v sklenitveni fazi pogodbe.⁵² Ko sta pravdni stranki sklenili sporno kreditno pogodbo, med obveznostjo tožnika in toženke ni bilo znatnega neravnotežja. Slednji je prejel kredit v CHF, v isti valuti ga mora tudi vrniti (načelo denarnega nominalizma – 371. člen OZ), pogodbene obresti pa tudi niso oderuške.⁵³ Mesečna anuiteta tožnika se je kasneje spreminjala glede na spremembe menjalnega tečaja CHF/EUR in spremembe referenčne obrestne mere CHF LIBOR. Ta gibanja pa, kot že pojasnjeno, ob sklepanju pogodbe niso bila predvidljiva z zadostno stopnjo konkretnosti in zanesljivosti. Vsakemu povprečno razumnemu in preudarnemu človeku mora biti jasno, da lahko v času, za katerega se je sklepala pogodba (20 let) pride tudi do večjih sprememb oziroma nihanj valutnih tečajev ter obrestnih mer. Čas nastopa teh sprememb in amplituda nihanja pa sta bili negotovi dejstvi tako za tožnika kot tudi toženko, zato pogodba v času sklepanja ni ustvarjala znatnega neravnovesja med strankama.⁵⁴ Do znatnih ekonomskih učinkov, ki bi ustvarjali nesorazmerne obveznosti tožnika oziroma nesorazmerne dobičke toženke, kot bo pojasnjeno v nadaljevanju, tudi kasneje dejansko ni prišlo.⁵⁵ Prav tako v obravnavanem primeru ni prišlo do nobenega posega v pravni položaj tožnika, ki naj bi mu ga zagotavljali veljavni nacionalni predpisi. Tako ni prišlo do nobene omejitve vsebine pravic, oviranja izvrševanja pravic ali naložitve dodatnih

⁵⁰ Tako VSRS II Ips 32/2019

⁵¹ Glej sodbe C-226/12, C-621/17 in C-415/11

⁵² Višje sodišče v Ljubljani je v sodbi in sklepu VSL II Cp 1977/2017 poudarilo, da ocena nepoštenosti pogodbenega pogoja ne more biti odvisna od zunanjih, od strank neodvisnih dogodkov, nastalih po sklenitvi pogodbe, in tudi ne od vprašanja intenzivnosti takšnih dogodkov. Z drugimi besedami, pogodbeni pogoj (ali tudi glavni predmet pogodbe) ne more postati nepošten za nazaj, ker je kasneje prišlo do znatnejše spremembe tuje valute. Ali bi bil pošten pogoj tak, ki bi dopuščal možnost za 5% spremembo, 10% pa ne več, in to v obe smeri? Ocena poštenosti po prepričanju senata ne more biti odvisna od kvantitete kasneje nastalih sprememb.

⁵³ Kredit v CHF je bil, kot že pojasnjeno, celo precej bolj ugoden kot evrski kredit.

⁵⁴ Prim. sodbo in sklep VSL II Cp 1977/2017 v zvezi s sodbo in sklepom VSRS II Ips 195/2018.

⁵⁵ Glej obrazložitev glede podrejenega tožbenega zahtevka.

obveznosti, ki jih nacionalna pravila na določajo. Nenazadnje pa je potrebno pri presoji obstoja znatnega neravnotežja med pogodbenimi pravicami in obveznostmi upoštevati (tudi) merilo, kako težko je potrošniku preprečiti nadaljnjo uporabo te vrste pogodbenega pogoja.⁵⁶ Ker je v kreditni pogodbi izrecno navedena pravica tožnika predlagati konverzijo in tožnik ni niti zatrjeval, kaj šele dokazal, da mu toženka uresničitve te pravice ne bi omogočila (tožnik sam priznava, da konverzije v EUR ni nikoli predlagal), sodišče ugotavlja, da bi tožnik na enostaven in hiter način (vložiti bi moral zgolj preprosto vlogo) preprečil nadaljnjo uporabo valutne klavzule.⁵⁷ Upošteva vse navedeno sodišče zaključuje, da ni podan niti obstoj znatnega neravnotežja.

48. Neutemeljeno pa je tudi sklicevanje tožnika na domnevno nemoralnost pogodbe. Pogodba bi lahko bila nemoralna le, če bi bila obveznost tožnika tako visoka, da ob primerjavi s toženkino po splošnem prepričanju oziroma glede na splošno sprejeta moralna načela to nesorazmerje ne bi bilo več sprejemljivo. Kreditna pogodba s prevzemom valutnega tveganja v zameno za ugodnejšo obrestno mero s strani potrošnika sama po sebi ni nemoralna, saj te ocene niti potrošniki gotovo ne bi zagovarjali, če bi se tečaj ves čas gibal zanje ugodno. Ker je treba tudi presojo morebitne nemoralnosti opraviti na podlagi okoliščin, ki so obstajale v času sklepanja posla, velja vse zgoraj navedeno mutatis mutandis tudi za presojo nemoralnosti. Kratko rečeno tudi ta ne more biti odvisna od drastičnosti kasneje nastalih dogodkov.⁵⁸
49. Na podlagi navedenih dejanskih ugotovitev in ob materialnopравnih stališčih sodišče zaključuje, da pojasnilna dolžnost tožene stranke izpolnjena oziroma da glavni predmet pogodbe (tako zaradi dobre vere toženke kot zaradi neobstoja znatnega ravnotežja) ni bil nepošten, posledično pa kreditna pogodba ni nična.

O oderuškem poslu

50. Kot izhaja iz 119. člena OZ, gre za oderuško pogodbo, če kdo izkoristi stisko ali težko premoženjsko stanje drugega, njegovo nezadostno izkušnost, lahkomišelnost ali odvisnost in si izgovori zase ali za koga tretjega korist, ki je v očitnem nesorazmerju s tistim, kar je sam dal ali storil ali se zavezal dati ali storiti drugemu. Za ničnost pogodbe zaradi oderuštva morata torej biti kumulativno podana tako objektivni kot subjektivni element. V obravnavanem primeru ni izkazan že subjektivni element oderuštva, tj. da tožnik ni razumel, niti ni bil sposoben razumeti vsebine posla, kar naj bi toženka izkoristila za pridobitev nesorazmerne premoženjske koristi. Kot je bilo zgoraj ugotovljeno, se je tožnik

⁵⁶ Odločba sodišča EU v zadevi C-421/14.

⁵⁷ V letu 2013 je toženka omogočila celo brezplačno konverzijo kredita v EUR.

⁵⁸ Sodba in sklep VSL II Cp 1977/2017.

informirano odločil za sklenitev predmetne pogodbe. Poleg tega pa, kot že tudi pojasnjeno, ob sklenitvi pogodbe med dajatvami ene in druge pogodbene stranke ni bilo očitnega nesorazmerja. Sodišče zato zaključuje, da sporna kreditna pogodba ni oderuška.

51. Upoštevajoč vse zgoraj navedeno je sodišče primarni tožbeni zahtevek v celoti zavrnilo. Toženka je sicer predlagala, da sodišče (primarni in podrejeni) tožbeni zahtevek v točki 2 zaradi pomanjkanja pravnega interesa zavrže, vendar po mnenju sodišča neutemeljeno. Zemljiškoknjižni lastnik nepremičnine, na kateri je vknjižena hipoteka [REDACTED] je svojo nepremičnino zastavil zaradi zavarovanja tožnikove obveznosti po obravnavani kreditni pogodb. Ob zapadlosti te obveznosti, bi se toženka lahko poplačala iz zastavljene nepremičnine,⁵⁹ posledično pa bi prišlo do regresnega zahtevka zastavitelja do tožnika. Pri tem je potrebno upoštevati tudi, da bi zastavni dolжник imel na voljo v izvršilnem postopku le omejene ugovorne razloge, pri čemer je vprašanje ničnosti notarskega zapisa kot ugovornega razloga (že pojmovno) izključeno.⁶⁰ Pravni interes tožnika torej obstoji. Sodišče na tem mestu le še pripominja, da tožnik ni upošteval, da so pogodbene stranke v primeru zahtevka na ugotovitev ničnosti pogodbe nujni sosporniki.⁶¹ Posledično bi moralo sodišče, ne glede na siceršnjo odločitev o veljavnosti Kreditne pogodbe, tožbeni zahtevek v točki 2 tožbe zavrniti.

Podrejeni zahtevek

52. Tožnik je podredno uveljavljal zahtevek za razvezo pogodb zaradi nastopa spremenjenih okoliščin. Navaja, da so po sklenitveni fazi in pred izpolnitveno fazo pogodb nastopile okoliščine (globalna ekonomska kriza, zlom finančnih trgov in hud padec vrednosti EUR v primerjavi z vrednostjo CHF, zlasti v začetku leta 2015), zaradi katerih je njegova obveznost bistveno otežena. Gre za zunanje okoliščine, ki jih v času sklepanja pogodb z vidika tožnika objektivno gledano ni bilo mogoče predvideti in ki presegajo normalno tveganje pri tovrstnih poslih. Izpolnitev obveznosti tožnika v takšnih okoliščinah je praktično povsem onemogočena. Tožnik zatrjuje, da je v položaju, ko njegove obveznosti do toženke v projekciji do dokončne izpolnitve nekaj krat presegajo znesek glavnice kredita in neposredno ogrožajo njegovo eksistenco.
53. OZ v prvem odstavku 112. člena določa, da v kolikor nastanejo po sklenitvi pogodbe okoliščine, ki otežujejo izpolnitev obveznosti ene stranke, ali če se zaradi njih ne da doseči namena pogodbe, v obeh primerih pa v tolikšni meri, da pogodba očitno ne ustreza več pričakovanjem pogodbenih strank in bi bilo po splošnem

⁵⁹ Kot izhaja iz točke tretjič Sporazuma o zavarovanju denarne terjatve z dne [REDACTED] 2015 zastavitelj izrecno soglaša, da se ob zapadlosti tožnikove terjatve, opravi izvršba zaradi njenega poplačila iz predmeta zavarovanja, v roku enega meseca po prodaji pa tudi izvršba zaradi izpraznitve in izročitve nepremičnine.

⁶⁰ Podrobneje VSL Sklep I lp 1081/2019

⁶¹ Prim. VSRS Sklep II Ips 218/2017

mnenju nepravilno ohraniti jo v veljavi takšno, kakršna je, lahko stranka, ki ji je izpolnitev obveznosti otežena, oziroma stranka, ki zaradi spremenjenih okoliščin ne more uresničiti namena pogodbe, zahteva razvezo pogodbe. V skladu z drugim odstavkom navedenega člena ni mogoče zahtevati razveze pogodbe, če bi bila morala stranka, ki se sklicuje na spremenjene okoliščine, ob sklenitvi pogodbe te okoliščine upoštevati ali če bi se jim bila lahko izognila oziroma, če bi njihove posledice lahko odklonila.

54. Presoditi je torej bilo potrebno, ali konkretnih okoliščin, nastalih po sklenitvi, tožnik ob sklenitvi pogodbe ni mogel upoštevati (v taki meri, kot so nastopile), ali otežujejo izpolnitev oziroma se zaradi njih ne da doseči pogodbenega namena; poleg tega pa ugotoviti, ali pogodba očitno ne ustreza več pričakovanjem in bi bilo po splošnem mnenju nepravilno ohraniti jo v veljavi, in končno, ali je imel tožnik možnost izogniti se posledicam.
55. Pritrditi gre tožniku, da je bilo valutno gibanje posledica zanj⁶² nepričakovanih zunanjih dejavnikov, kot tudi da sprememba tečaja valutnega para EUR/CHF v letih 2011 in 2015 predstavlja takšne spremenjene okoliščine, ki bi utemeljevale razvezo pogodbe, a morajo biti poleg te spremembe podani še drugi pogoji. Pri tem sodišče ugotavlja, da so trditve tožnika o drastičnem povišanju njegovih obveznosti deloma zavajajoče in pomanjkljive, v končni fazi pa tudi napačne. Kot izhaja iz kreditne pogodbe (1. in 3. člen) je bilo ob njeni sklenitvi predvideno, da bo tožnik prejeti znesek kredita [REDACTED] CHF, kar je na dan [REDACTED] 2007 pomenilo [REDACTED] EUR) vrnil v 240 mesečnih anuitetah v predvideni višini [REDACTED] CHF, torej bi, ob nespremenjeni obrestni meri, celotno poplačilo kredita znašalo [REDACTED] CHF oziroma, glede na tečaj ob izplačilu kredita CHF/EUR, [REDACTED] EUR.⁶³ Upošteva se navedeno in anuitetni način odplačevanja kredita⁶⁴ je zato neutemeljen ugovor tožnika, da znesek neodplačane glavnice v [REDACTED] 2018 v višini [REDACTED] EUR pomeni da tožnik, zaradi valutne klavzule, kljub plačilom anuitet, banki dolguje zgolj nekoliko manj, kot ji je dolgoval ob sklenitvi pogodbe. Nadalje sodišče ugotavlja, da tožnik - ob izpostavljanju negativnih učinkov valutnega tveganja (tožnik je moral za anuiteto v CHF plačati več evrov) - povsem zanemarja, da se je drugi strani obrestno tveganje uresničilo izrazito v njegovo korist. Kot izhaja iz informativne ponudbe (priloga B4), je skupna obrestna mera ob sklepanju pogodbe znašala 4,410 %⁶⁵, nato pa se je vse od januarja 2009 dalje - zaradi padanja vrednosti referenčne obrestne mere CHF LIBOR - zniževala, pri čemer je obrestna mera CHF LIBOR v januarju 2015 postala celo negativna (negativna je ostala vse do izdaje te sodbe).⁶⁶ Skupna obrestna mera je bila tako že

62 Kot je bilo zgoraj pojasnjeno, navedeno drži tudi za toženko.

63 Predvideno preplačilo kredita je torej znašalo [REDACTED] CHF oziroma [REDACTED] EUR. V primeru sklenitve primerljivega evrskega kredita bi preplačilo znašalo bistveno več, tj. kar [REDACTED] EUR (priloga B44 spisa).

64 Kot že pojasnjeno, se v prvi fazi odplačevanja anuitet večji del plačila nameni za poplačilo obresti, le manjši za poplačilo glavnice.

65 V 4. členu Kreditne pogodbe je določeno, da skupna obrestna mera znaša 6 – mesečni CHF LIBOR + 1,60 % letno.

66 Razvidno tako iz mesečnih obvestil o spremembi mesečne anuitete (priloga B28 spisa), kot iz grafa gibanja obrestne

v januarja 2009 bistveno nižja kot ob sklenitvi pogodbe, tj. 2,447 %, zaradi česar se je mesečna anuiteta znižala iz cca [redacted] CHF na [redacted] CHF, torej za več kot [redacted] CHF. Zaradi opisanega gibanja obrestne mere CHF LIBOR (in posledično skupne obrestne mere) so se mesečne anuitete v CHF zniževale vse do zneska [redacted] CHF (julij 2015) ter na približno takšni ravni ostale vse do danes. Pri presoji pogojev za razvezo pogodbe je tako potrebno upoštevati tako negativne učinke valutnega tveganja (tožnik je moral za anuiteto v CHF plačati več evrov), kot tudi pozitivne učinke zniževanja skupne obrestne mere (znižala se je anuiteta v CHF). Sodišče ugotavlja, da je, v posledici obeh spremenljivk, povprečni znesek anuitete v letu 2008 znašal [redacted] EUR, v letu 2009 [redacted] EUR, v letu 2010 [redacted] EUR, v letu 2011 [redacted] EUR, v letu 2012 [redacted] EUR, v letu 2013 [redacted] EUR, v letu 2014 [redacted] EUR, v 2015 [redacted] EUR, v letu 2016 [redacted] EUR, v letu 2017 [redacted] EUR, v letu 2018 [redacted] EUR, v letu 2019 [redacted] EUR, v letu 2020 (do vključno oktobra 2020) pa [redacted] EUR oziroma v povprečju cca [redacted] EUR.⁶⁷ Upošteva je navedeno sodišče zaključuje, da takšna sprememba ne otežuje izpolnjevanja pogodbenih obveznosti do takšne mere, da bi bilo pogodbo po splošnem mnenju nepravilno ohraniti v veljavi ter se zaradi spremenjenih okoliščin ne bi moglo uresničiti namena pogodbe. Poleg tega tožnik ni z ničemer dokazal, da je plačevanje zvišane anuitete občutno negativno vplivalo na njegovo premoženjsko stanje. Tožnik slednje v tožbi zatrjuje povsem pavšalno in neargumentirano, saj ne poda nikakršnih trditev o svojem premoženjskem stanju po sklenitvi pogodbe oziroma tekom njenega izvrševanja.⁶⁸ Nazadnje pa sodišče še dodaja, da je tožnik imel ves čas na voljo možnost spremembe CHF kredita⁶⁹, pa se zanjo ni nikoli odločil, in to kljub dejstvu, da se mu je po lastni izpovedbi že v letu 2010, ko je [redacted] začelo dozdevati, da s kreditom nekaj ni v redu. Nadalje sodišče ugotavlja, da je toženka v [redacted] 2013 ponujala tudi možnost spremembe valute kredita brez bančnih stroškov⁷⁰, iz česar torej implicitno izhaja, da toženka ni vseskozi odsvetovala konverzijo. Kot je pojasnilo Višje sodišče v Ljubljani v zadevi I Cp 960/2018 z dne 30. 1. 2019, bi moral tožnik najkasneje takrat, ko je bilo podano takšno valutno razmerje, kot ga je bil še pripravljen sprejeti, skladno s pogodbo zahtevati konverzijo kredita v EUR, s čimer bi se izognil negativnim posledicam valutnega tveganja. Neutemeljeno je sklicevanje tožnika na informativni izračun z dne [redacted] 2015 (priloga A62). Konverzija v trenutku, ko je bil menjalni tečaj CHF/EUR cca 1:1, ni bila več smiselna, kar pa ne pomeni, da se z njo ni bilo moč zavarovati pravočasno.

mere CHF LIBOR (priloga B12 spisa).

67 Iz priloge A64 izhaja, da je tožnik v 159 obrokih, ki so zapadli do [redacted] 2020, plačal skupaj [redacted] EUR, kar pomeni, da je povprečna mesečna anuiteta v EUR znašala cca [redacted] oziroma [redacted] EUR več, kot je znašal prvi obrok.

68 Iz informativne ponudbe za kredit z dne [redacted] 2015 (priloga A63 spisa) izhaja, da tožnikova plača znaša [redacted] EUR, kar je [redacted] EUR več, kot je znašala ob sklepanju obravnavane kreditne pogodbe, ko je znašala [redacted] EUR (priloga B4 spisa).

69 V primeru konverzije sta doba odplačevanja in pribitek na referenčno mero ostala enaka.

70 Tožnik navedenih trditev toženke ni prekal.

56. Upošteva je navedeno sodišče zaključuje, da predpostavke za razvezo pogodbe zaradi spremenjenih okoliščin niso izpolnjene, zaradi česar je kot neutemeljen zavrnilo tudi podrejeni zahtevek.
57. O pravnih stroških je sodišče odločilo na podlagi drugega odst. 154. člena ZPP, ki določa, da mora stranka, ki v pravdi ne uspe, nasprotni stranki povrniti stroške postopka. Ker tožnik v pravdni ni uspel, je dolžan toženki povrniti njene pravdne stroške. Le-te je sodišče, upošteva je predložen stroškovnik, načelo potrebnosti in sorazmernosti ter veljavno Odvetniško tarifo odmerilo v višini [REDACTED] EUR. Navedeni stroški obsegajo nagrade za odgovor na tožbo [REDACTED] točk, za prvo pripravljajno vlogo [REDACTED] točk, za drugo pripravljajno vlogo [REDACTED] točk, za tretjo, četrto in peto pripravljajno vlogo v skupni višini [REDACTED] točk, za narok z dne 6. 7. 2020 [REDACTED] točk, odsotnost iz pisarne [REDACTED] točk, za narok z dne 22. 9. 2020 [REDACTED] točk, trajanje [REDACTED] točk, odsotnost iz pisarne [REDACTED] točk, za narok z dne 26. 10. 2020 [REDACTED] točk, za trajanje [REDACTED] točk, odsotnost iz pisarne [REDACTED] točk, skupaj torej [REDACTED] točk. Priznalo je tudi materialne stroške v višini [REDACTED] točk (2% od [REDACTED] točk + 1% od [REDACTED] točk). Ob vrednosti točke [REDACTED] EUR je torej tožena stranka upravičena do skupno [REDACTED] EUR. Temu znesku je potrebno prišteti še stroške kilometrine v višini [REDACTED] EUR (3 x [REDACTED] km x [REDACTED] EUR/km) in 22 % DDV, kar skupaj znes [REDACTED] EUR. Tožena stranka pa je upravičena tudi do povrnitve stroškov priče [REDACTED] ki jih je začasno založila v višini [REDACTED] EUR. Upošteva je navedeno stroški tožene stranke znašajo [REDACTED] EUR. Tako odmerjene stroške tožene stranke je tožnik dolžan povrniti v roku 15 dni od prejema pisnega odpravka te sodbe, v primeru zamude pa z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od poteka 15-dnevnega izpolnitvenega roka dalje.

PRAVNI POUK:

1. Zoper to odločbo je dovoljena pritožba v 30 dneh od prejema pisnega odpravka. Pritožba se vložijo pri tem sodišču, v dveh izvodih. Pritožba mora obsegati navedbo odločbe, zoper katero se vlaga, izjavo, da se odločba izpodbija v celoti ali v določenem delu, pritožbene razloge in podpis pritožnika (335. člen ZPP). Če je pritožba nerazumljiva ali ne vsebuje vsega, kar je treba, da bi se lahko obravnavala, jo sodišče zavrže, ne da bi pozivalo vložnika, naj jo popravi ali dopolni (336. člen ZPP). Ob vložitvi pritožbe mora biti plačana sodna taksa. Če sodna taksa ni plačana niti v roku, ki ga določi sodišče v nalogu za njeno plačilo in tudi niso podani pogoji za oprostitev, odlog ali obročno plačilo sodnih taks, se šteje, da je pritožba umaknjena (3. odstavek 105. a člena ZPP).

Novo mesto, [REDACTED] december 2020

